

APSTIPRINU

Arnis Cimdars
Centrālās vēlēšanu komisijas
priekšsēdētājs
2018. gada 29. jūnijā

CENTRĀLĀS VĒLĒŠANU KOMISIJAS GADA PĀRSKATS 2017

SATURS

1. Pamatinformācija	3
1.1. Iestādes juridiskais statuss un izveidošanas gads	3
1.2. Politikas jomas un darbības virzieni, par kuriem iestāde atbildīga	3
1.3. Vēlēšanu komisijas	4
2. Pārskata gada galvenās prioritātes un informācija par to īstenošanu	6
2.1. 2017. gada republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanas	6
2.2. 2018. gada 13. Saeimas vēlēšanas	13
2.3. Vēlētāju likumdošanas iniciatīvas	15
2.4. Eiropas pilsoņu iniciatīvas	17
2.5. Dalība starptautiskās konferencēs, semināros un mācību programmās	20
2.6. Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji – starptautiskie vēlēšanu novērotāji	29
2.7. Pieredzes apmaiņas vizītes	32
3. Budžeta informācija	34
3.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums 2017. gadā (eiro)	34
4. Personāls	37
5. Sadarbība ar sabiedrību	39
5.1. Pasākumi, kas veikti sabiedrības informēšanai un izglītošanai	39
5.2. Pasākumi sabiedrības viedokļa izzināšanai	41
6. Plāni nākamajam gadam	47
6.1. 2018. gada prioritātes	47
6.2. Starptautiskie projekti 2018. gadā	48

1. PAMATINFORMĀCIJA

1.1. Iestādes juridiskais statuss un izveidošanas gads

Centrālā vēlēšanu komisija ir vēlēta un neatkarīga valsts institūcija, kuras pienākumos ietilpst Saeimas vēlēšanu, Eiropas Parlamenta vēlēšanu, republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu, tautas nobalsošanu sagatavošana un vadīšana, parakstu vākšanas organizēšana par apturētiem likumiem un iniciatīvas grupu iesniegto likumprojektu, Satversmes grozījumu projektu un Saeimas atsaukšanas ierosinājumu reģistrēšana parakstu vākšanai.

Centrālās vēlēšanu komisijas darbību regulē likums "Par Centrālo vēlēšanu komisiju", kā arī Saeimas vēlēšanu likums, Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likums, Eiropas Parlamenta vēlēšanu likums, likums "Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu", Vēlētāju reģistra likums un Republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju likums.

Centrālo vēlēšanu komisiju kā pastāvīgi darbojošos valsts iestādi ne vēlāk kā sešus mēnešus pēc sanākšanas izveido Saeima. Centrālās vēlēšanu komisijas sastāvā ir deviņi locekļi – vēlētāji, no kuriem komisijas priekšsēdētāju un septiņus locekļus ievēlē Saeima, bet vienu locekli no tiesnešu vidus – Augstākā tiesa.

Pirmā Centrālā vēlēšanu komisija pēc Latvijas valsts neatkarības atjaunošanas tika izveidota 1992. gada 8. decembrī, tomēr par Centrālās vēlēšanu komisijas dibināšanas dienu var uzskatīt arī 1922. gada 20. jūliju, kad par Centrālās vēlēšanu komisijas izveidošanu 1. Saeimas vēlēšanu vadīšanai un sarīkošanai "Valdības Vēstnesī" paziņoja tā laika parlaments — Satversmes Sapulce.

Pašreizējais Centrālās vēlēšanu komisijas sastāvs ievēlēts 2015. gada 12. martā.

1.2. Politikas jomas un darbības virzieni, par kuriem iestāde atbildīga

Nozīmīgākie Centrālās vēlēšanu komisijas pienākumi ir:

- nodrošināt Saeimas vēlēšanu likuma, Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma, Eiropas Parlamenta vēlēšanu likuma un likuma "Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu" vienveidīgu un pareizu piemērošanu un kontrolēt šo likumu precīzu izpildi;
- veikt vēlētāju reģistra darbības metodisko vadību un uzraudzību vēlēšanās, kurās vēlētāju uzskaitē lieto vēlētāju reģistru;
- informēt un izglītēt vēlētājus un Latvijas iedzīvotājus par vēlēšanu, tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu kārtību un norisi;
- reģistrēt parakstu vākšanai iniciatīvas grupu iesniegtos Satversmes grozījumu projektus, likumprojektus un Saeimas atsaukšanas ierosinājumus;

- apkopot un saskaitīt parakstu vākšanās saņemtos vēlētāju parakstus, pārbaudīt, vai parakstījušās personas ir vēlētāji;
- pieņemt lēmumus, izdot rīkojumus un instrukcijas vēlēšanu, tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu sagatavošanai un norisei;
- pārbaudīt par Eiropas pilsoņu iniciatīvām savāktu Latvijas pilsoņu atbalsta paziņojumu skaitu, konstatēt un apliecināt derīgo paziņojumu skaitu;
- noteikt valsts piešķirto naudas līdzekļu sadalījumu republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisijām, vēlēšanu iecirkņu komisijām ārvalstīs vēlēšanu un tautas nobalsošanas sarīkošanai;
- koordinēt un vadīt pašvaldību vēlēšanu komisiju darbu, pārraudzīt vēlēšanu iecirkņu komisiju darbu;
- izglītēt pašvaldību vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju locekļus;
- sagatavot un iesniegt priekšlikumus vēlēšanu, tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu normatīvo aktu pilnveidošanai;
- apkopot un publicēt vēlēšanu un tautas nobalsošanu iznākumus;
- izskatīt saņemtās sūdzības par vēlēšanu, tautas nobalsošanu, likuma ierosināšanu sagatavošanu un norisi;
- izskatīt un atcelt nelikumīgus citu vēlēšanu komisiju lēmumus.

1.3. Vēlēšanu komisijas

2017. gadā Latvijā bija 119 vietējās vēlēšanu komisijas – deviņas republikas pilsētu vēlēšanu komisijas un 110 novadu vēlēšanu komisijas. Republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisijas ir vēlētas un pastāvīgas pašvaldību institūcijas, ko reizi četros gados pēc pašvaldību vēlēšanām ievēl attiecīgā republikas pilsētas dome vai novada dome. Pašvaldības vēlēšanu komisijā var būt no 7 līdz 15 vēlēšanu komisijas locekļiem, kuri no sava vidus ievēl komisijas priekšsēdētāju un sekretāru.

Pirms katrām vēlēšanām vai tautas nobalsošanas pašvaldību vēlēšanu komisiju kompetencē ietilpst izveidot vēlēšanu iecirkņu komisijas, katru septiņu locekļu sastāvā. Saeimas vēlēšanās un tautas nobalsošanās Centrālā vēlēšanu komisija, sadarbojoties ar Ārlietu ministriju, izveido vēlēšanu iecirkņu komisijas ārvalstīs. Pārstāvju skaits vēlēšanu iecirkņu komisijās ārvalstīs ir no trīs līdz septiņiem locekļiem.

Republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisiju, kā arī vēlēšanu iecirkņu komisiju izveidošana un darbība noteikta Republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju likumā. Tāpat vēlēšanu komisiju pienākumi iekļauti arī Saeimas vēlēšanu likumā, Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likumā, Eiropas Parlamenta vēlēšanu likumā, likumā “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu”, kā arī Centrālās vēlēšanu komisijas instrukcijās.

Saeimas vēlēšanās, Eiropas Parlamenta vēlēšanās, tautas nobalsošanās vēlēšanu komisiju izdevumi tiek segti no valsts budžeta līdzekļiem, savukārt pašvaldību vēlēšanās – no attiecīgās pašvaldības budžeta līdzekļiem.

Meklējot risinājumu, kā nodrošināt to, lai vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju locekļi par darbu vēlēšanās saņemtu atbilstošu atalgojumu, jo komisijas locekļu atlīdzības

apmērs valstī nebija pārskatīts kopš 2007. gada, Centrālā vēlēšanu komisija rosināja Saeimai grozīt Republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju likumu. Centrālās vēlēšanu komisijas priekšlikums paredzēja, ka Ministru kabineta noteikumi par atlīdzības apmēra noteikšanu pašvaldību vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņa komisiju amatpersonām un locekļiem Ministru kabinetam jāpārskata reizi četros gados iepriekšējā kalendāra gadā pirms kārtējām Saeimas vēlēšanām, ņemot vērā Centrālās statistikas pārvaldes statistikas datus par aizpagājušā gada mēneša vidējās darba samaksas apmēru un ekonomisko attīstību valstī.

2017. gada 3. jūnijā Latvijā norisinājās kārtējās republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanas, pēc kurām uz nākamo četru gadu termiņu tika ievēlētas jaunās pašvaldību vēlēšanu komisijas, kuras pēc tam no sava vidus ievēlēja savas pašvaldības vēlēšanu komisijas priekšsēdētāju un sekretāru.

Republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju likums nosaka, ka republikas pilsētas domei vai novada domei pašvaldības vēlēšanu komisija jāievēlē triju mēnešu laikā pēc domes ievēlēšanas. Likums nosaka, ka pašvaldības vēlēšanu komisijā ievēlējami septiņi līdz piecpadsmit locekļi, un vēlēšanu komisijas locekļu skaitu nosaka attiecīgā dome.

Centrālās vēlēšanu komisijas apkopotā statistika par pašvaldību vēlēšanu komisiju locekļu skaitu liecina, ka 102 pašvaldību vēlēšanu komisijās tika ievēlēti septiņi komisijas locekļi, trijās pašvaldībās vēlēšanu komisijā ir astoņi locekļi, astoņās pašvaldībās – deviņi komisijas locekļi, četrās pašvaldībās – 10 komisijas locekļu, vienā pašvaldībā ir 12 komisijas locekļu, bet Rīgas pilsētas vēlēšanu komisijā – 15 komisijas locekļu (*skat. 1.tabulu*).

1.tabula

Pašvaldību vēlēšanu komisiju locekļu skaits

Komisijas locekļu skaits	Pašvaldību skaits
15	1
12	1
10	4
9	8
8	3
7	102

Pieejamā informācija par pašvaldību vēlēšanu komisiju priekšsēdētāju un sekretāru vēlēšanām liecina, ka 57 jeb 48 procentos pašvaldību pēc vēlēšanām ir notikušas izmaiņas vēlēšanu komisiju priekšsēdētāju un sekretāru sastāvā, un kopā pašvaldību vēlēšanu komisijās ir ievēlēti 34 jauni priekšsēdētāji un 46 jauni sekretāri, kas veido 34 procentus no kopējā pašvaldību vēlēšanu komisiju priekšsēdētāju un sekretāru skaita.

2. PĀRSKATA GADA GALVENĀS PRIORITĀTES UN INFORMĀCIJA PAR TO ĪSTENOŠANU

2.1. 2017. gada republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanas

2017. gada 3. jūnijā Latvijā notika kārtējās republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanas, kuras vadīja un to norisi uzraudzīja Centrālā vēlēšanu komisija, bet sagatavoja un nodrošināja republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisijas un vēlēšanu iecirkņu komisijas.

2017. gada pašvaldību vēlēšanas Centrālā vēlēšanu komisija izsludināja 2017. gada 3. februārī, atbilstoši iedzīvotāju skaitam, kāds attiecīgajās pašvaldībās reģistrēts iedzīvotāju reģistrā, nosakot arī domēs ievēlējamo deputātu skaitu. Pavisam 2017. gada vēlēšanās bija jāievēl deviņu republikas pilsētu un 110 novadu domes, kopā 1614 domes deputātu.

Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likums nosaka, ka novados ar iedzīvotāju skaitu līdz 5000 ievēlējami deviņi deputāti, novados ar iedzīvotāju skaitu no 5001 līdz 20 000 – 15 deputāti, ar iedzīvotāju skaitu no 20 001 līdz 50 000 – 17 deputāti, bet novados ar vairāk nekā 50 000 iedzīvotāju – 19 deputāti. Savukārt republikas pilsētās ar iedzīvotāju skaitu līdz 50 000 ievēlami 13 deputāti, bet pilsētās ar iedzīvotāju skaitu lielāku par 50 000 – 15 deputāti. Izņēmums ir galvaspilsētas Rīgas dome ar 60 deputātiem.

Atbilstoši šiem nosacījumiem 2017. gada pašvaldību vēlēšanās deviņi deputāti tika ievēlēti 40 pašvaldību domēs, 13 deputāti – četru pašvaldību domēs, 15 deputāti – 58 pašvaldību domēs un 17 deputāti – 16 pašvaldību domēs. Domes ar 19 deputātiem turpmākos četrus gadus nebūs nevienā pašvaldībā, jo arī šoreiz līdzīgi kā pirms četriem gadiem nevienā Latvijas novadā nebija reģistrēti vairāk par 50 000 iedzīvotāju.

Iedzīvotāju skaita izmaiņas, kas ietekmēja domē ievēlējamo deputātu skaitu, kopš 2013. gada pašvaldību vēlēšanām bija notikušas divās pašvaldībās – Jēkabpils novadā un Mārupes novadā. Jēkabpils novadā iedzīvotāju skaita samazinājuma dēļ arī domes deputātu skaits bija sarucis no 15 uz deviņām deputātu vietām. Savukārt Mārupes novadā tieši otrādi, – iedzīvotāju skaitam pārsniedzot 20 001 robežu, domē ievēlamais deputātu skaits pieauga no 15 līdz 17 deputātiem. Līdz ar to kopējais pašvaldībās ievēlējamais deputātu skaits, salīdzinot ar 2013. gada vēlēšanām, samazinājās par četrām deputātu vietām (*skat. 2.tabulu*).

Pašvaldību domēs ievēlējamo deputātu skaits

Deputātu vietu skaits domē	2017. gads		2013. gads	
	Pašvaldību skaits	Vietu skaits	Pašvaldību skaits	Vietu skaits
9 deputāti	40	360	39	351
13 deputāti	4	52	4	52
15 deputāti	58	870	60	900
17 deputāti	16	272	15	255
19 deputāti	-	-	-	-
60 deputāti	1	60	1	60
Kopā	119	1614	119	1618

Deputātu kandidātu sarakstu iesniegšana pašvaldību vēlēšanām norisinājās no 2017. gada 14. līdz 24. aprīlim. Pašvaldību vēlēšanās deputātu kandidātu sarakstus pieņēma un reģistrēja republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisijas, kuru pienākumos ietilpa arī kandidātu sarakstu un kandidātu atbilstības vēlēšanu likumam pārbaude.

Tiesības iesniegt deputātu kandidātu sarakstu domes vēlēšanām ir Latvijā reģistrētajām partijām un partiju apvienībām, kā arī vairākām partijām kopīgi, apvienību neregistrējot. Savukārt pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu mazāku par 5000 kandidātu sarakstus varēja iesniegt arī vēlēšanu apvienības. 2017. gada pašvaldību vēlēšanās bija 40 šādas pašvaldības.

Tiesības kandidēt pašvaldību vēlēšanās bija Latvijas un citu Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņiem no 18 gadu vecuma, kuri bija reģistrēti Latvijas iedzīvotāju reģistrā un Latvijas Vēlēšanu reģistrā un uz kuriem neattiecās vēlēšanu likumā iekļautie kandidēšanas ierobežojumi.

Kandidēt bija atļauts tikai vienā kandidātu sarakstā pašvaldībā, kur saraksta iesniegšanas dienā, kandidātam bez pārtraukuma bija reģistrēta dzīvesvieta vismaz pēdējos 10 mēnešus, kurā kandidāts kā darba ņēmējs vai pašnodarbinātais bija nostrādājis vismaz pēdējos četrus mēnešus, kur kandidātam piederēja likumā noteiktā kārtībā reģistrēts nekustamais īpašums.

Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likums nosaka, ja attiecīgajā termiņā pašvaldības domes vēlēšanām nav reģistrēts neviens kandidātu saraksts vai ir reģistrēts tikai viens saraksts, vai reģistrēto kandidātu skaits ir mazāks par attiecīgajā pašvaldībā ievēlējamo deputātu skaitu, tad Centrālajai vēlēšanu komisijai par 10 dienām jāpagarina kandidātu sarakstu iesniegšanas termiņš. 2017.gada pašvaldību vēlēšanās šis nosacījums bija jāattiecinā uz pieciem novadiem – Lubānas, Pārgaujas, Rundāles, Vaiņodes un Varakļānu novadu, kuros noteiktajā termiņā bija iesniegts tikai viens kandidātu saraksts. Kandidātu sarakstu iesniegšanas termiņa pagarinājumu izmantoja kandidātu sarakstu iesniedzēji četros novados, bet Rundāles novadā citi saraksti tomēr netika iesniegti. Tomēr, tā kā arī vienīgajā Rundāles

novadā pieteiktajā kandidātu sarakstā iekļauto kandidātu skaits bija lielāks nekā domē ievēlējamais deputātu skaits, jaunas vēlēšanas šajā pašvaldībā nebija jāizsludina.

Pavisam 2017. gada pašvaldību vēlēšanām Latvijā tika reģistrēti 599 deputātu kandidātu saraksti un 8945 deputātu kandidāti, kas bija mazliet vairāk nekā 2013. gada vēlēšanās, kad vēlēšanām tika reģistrēti 589 deputātu kandidātu saraksti un 8725 deputātu kandidāti.

No visiem vēlēšanām reģistrētajiem kandidātu sarakstiem 465 kandidātu sarakstus iesniedza reģistrētas partijas un partiju apvienības, 31 kandidātu sarakstu – neregistrētas partiju apvienības, bet 103 kandidātu sarakstus – vēlēšanu apvienības. Reģistrēto partiju un partiju apvienību kandidātu sarakstos bija iekļauti 7297 jeb 82 procenti visu deputātu kandidātu. Vēlēšanu apvienību kandidātu sarakstos bija pieteikti 1045 jeb 12 procenti kandidātu, bet partiju neregistrēto apvienību kandidātu sarakstos – 603 jeb 6 procenti deputātu kandidātu. Salīdzinot ar 2013. gada vēlēšanām, bija palielinājies partiju un partiju apvienību iesniegto kandidātu sarakstu skaits un samazinājies vēlēšanu apvienību kandidātu sarakstu skaits (*skat. 3.tabulu*).

3.tabula

Reģistrēto deputātu kandidātu sarakstu un kandidātu skaits 2013. un 2017. gada pašvaldību vēlēšanās

Saraksta iesniedzējs	2017. gads		2013. gads	
	Kandidātu saraksti	Kandidāti	Kandidātu saraksti	Kandidāti
Reģistrētas partijas, partiju apvienības	465 (78%)	7297 (82%)	453 (77%)	7148 (82%)
Partiju neregistrētas apvienības	31 (5%)	605 (6%)	19 (3%)	425 (5%)
Vēlēšanu apvienības	103 (17%)	1045 (12%)	117 (20%)	1152 (13%)
Kopā	599	8945	589	8725

Lielākā daļa deputātu kandidātu bija vīriešu – 5454 (61 procents), bet 3491 (39 procenti) - sievietes. 6239 (69 procentiem) pašvaldību deputātu kandidātu bija augstākā izglītība, 2643 (30 procentiem) – vidējā izglītība, bet 50 jeb nepilnam procentam deputātu kandidātu – pamata izglītība. 13 kandidātiem pēc vēlēšanu komisijai sniegtās informācijas izglītības līmeni noteikt nebija iespējams. Vidējais deputātu kandidātu vecums 2017. gada pašvaldību vēlēšanās bija 45,6 gadi, nedaudz vairāk nekā 2013.gada pašvaldību vēlēšanās, kad deputātu kandidātu vidējais vecums bija 44,8 gadi.

Deputātu kandidātu vidū bija arī 13 kandidāti ar citas Eiropas Savienības dalībvalsts pilsonību – septiņi kandidāti bija Lietuvas pilsoņi, pieci kandidāti – Vācijas pilsoņi, bet viens kandidāts – Somijas pilsonis. Vēl astoņiem deputātu kandidātiem bija gan Latvijas, gan Amerikas Savienoto Valstu pilsonība, bet četriem kandidātiem – Latvijas un Kanādas pilsonība.

6929 (78 procenti) deputātu kandidātu bija norādījuši, ka pēc tautības ir latvieši. Otra lielākā deputātu kandidātu grupa pēc tautības bija krievi – 331 (4 procenti). Tāpat starp pašvaldību

deputātu kandidātiem bija vēl 16 citu tautību pārstāvji – avāri, baltkrievi, čehi, ebreji, gruzīni, igauņi, lietuvieši, libieši, moldāvi, osetīni, poļi, somi, tatāri, ukraiņi, vācieši un zviedri. No šīm tautībām biežāk pārstāvēti bija poļi (43), lietuvieši (42), baltkrievi (30) un ukraiņi (28). Iespēju tautību nenorādīt 2017. gada pašvaldību vēlēšanās bija izvēlējušies 1520 (17 procenti) deputātu kandidātu.

Ar 2017. gada pašvaldību vēlēšanām reģistrētajiem deputātu kandidātu sarakstiem, ziņām par kandidātiem, priekšvēlēšanu programmām un statistiku iespējams Centrālās vēlēšanu komisijas 2017. gada pašvaldību vēlēšanu tīmekļa vietnē, adresē <http://pv2017.cvk.lv/>.

Pašvaldību vēlēšanās vēlētāju uzskaitē izmanto Vēlētāju reģistru un iepriekš sastādītus vēlētāju sarakstus. Vēlētajam ir tiesības balsot pēc izveles tajā pašvaldībā, kur ir viņa reģistrētā dzīvesvieta 90 dienas pirms vēlēšanām vai tajā pašvaldībā, kur vēlētajam pieder likumā noteiktā kārtībā reģistrēts nekustamais īpašums.

Tiesības piedalīties 2017. gada pašvaldību vēlēšanās bija balsstiesīgajiem Latvijas un Eiropas Savienības pilsoņiem, kuri vēlēšanu dienā bija sasnieguši vismaz 18 gadu vecumu. Lai piedalītos vēlēšanās, vēlētajiem, tai skaitā arī citu Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņiem, bija jābūt reģistrētiem Latvijas Iedzīvotāju reģistrā un bija jābūt iekļautiem Latvijas Vēlētāju reģistrā.

Vēlēšanu tiesību pašvaldību vēlēšanās nebija personām, kuras izcietu sodu brīvības atņemšanas vietās, kā arī tiem Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņiem, kuriem nebija tiesību vēlē Eiropas Savienības dalībvalstī, kuras pilsoņi tie bija.

2017. gada pašvaldību vēlēšanām vēlētāji tika iekļauti tā iecirkņa vēlētāju elektroniskajā sarakstā, kas atbilda viņu reģistrētajai dzīvesvietai 2017. gada 5. martā. Tie Latvijas pilsoņi, kuriem nebija spēkā esošas dzīvesvietas reģistrācijas, tika iekļauti pēdējai reģistrētajai dzīvesvietai atbilstošajā iecirknī. (2016. gada novembrī Centrālās vēlēšanu komisija sadarbībā ar tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centru "SKDS" veiktā vēlētāju aptauja atklāja, ka savā deklarētajā dzīvesvietā nedzīvo 19,9 procenti vēlētāju, un 37,6 procentos gadījumu šo vēlētāju deklarētā un faktiskā dzīvesvieta neatrodas vienas pašvaldības teritorijā.)

Vēlētāju sarakstos 2017. gada pašvaldību vēlēšanām tika reģistrēti 1 443 796 balsstiesīgi pilsoņi, tai skaitā 15 053 citu Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņi. Šo vēlētāju vidū visvairāk bija Lietuvas pilsoņu – 4505, Vācijas pilsoņu – 2282 un Igaunijas pilsoņu – 1067.

Vēlētāju saraksti tika veidoti, sadarbojoties Centrālajai vēlēšanu komisijai, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei, pašvaldībām un vēlētajiem. Sākotnēji balsstiesīgie pilsoņi tika iekļauti tā iecirkņa vēlētāju sarakstā, kas atbilda viņu reģistrētajai dzīvesvietai 90 dienas pirms vēlēšanu dienas. Savukārt noteiktu laiku pirms vēlēšanām vēlētāji varēja iecirkni mainīt, izvēloties balsošanai jebkuru citu savas pašvaldības iecirkni vai reģistrējoties balsošanai jebkurā no vēlēšanu iecirkņiem pašvaldībā, kur vēlētajam pieder likumā noteiktā kārtībā reģistrēts nekustamais īpašums.

Salīdzinot ar 2013. gada vēlēšanām, termiņš, līdz kuram vēlētajiem bija iespēja mainīt sākotnējo vēlēšanu iecirkni, tika pagarināts no 25. līdz 18. dienai pirms vēlēšanām. Iecirkni bija iespējams mainīt internetā, izmantojot Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes iecirkņa maiņas e-pakalpojumu, vai klātienē, jebkuras pašvaldības dzīvesvietas deklarēšanas iestādē.

Iespēju mainīt vēlēšanu iecirkni 2017. gada pašvaldību vēlēšanās izmantoja 8793 vēlētāji. No tiem lielākā daļa jeb 6592 (75 procenti) vēlētāju iecirkni mainīja elektroniski, bet 2201 (25 procenti) vēlētāju – klātienē, kādā no pašvaldības dzīvesvietas deklarēšanas vietām.

2017. gada vēlēšanās iespēju mainīt iecirkni vēlētāji izmantoja daudz aktīvāk nekā 2013. gada pašvaldību vēlēšanās, kad iecirkni mainīja 3417 vēlētāji. Tas visdrīzāk skaidrojams ar iespēju mainīt iecirkni elektroniski. 2013. gada pašvaldību vēlēšanās iespēja mainīt iecirkni internetā bija tikai nedēļu pilotprojekta ietvaros, savukārt 2017. gada vēlēšanās iespēja lietot iecirkņa maiņas e-pakalpojumu tika nodrošināta visu iecirkņa maiņas periodu. Salīdzinājumam – 2014. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanās, kad iecirkņa maiņas e-pakalpojums arī bija pieejams visu iecirkņa maiņas periodu, iespēju mainīt sākotnējo iecirkni izmantoja 7533 vēlētāji, un no tiem 5937 jeb 78 procenti iecirkni mainīja elektroniski (*skat. 4.tabulu*).

4.tabula

Vēlēšanu iecirkņa maiņas gadījumu skaits 2013., 2014. un 2017. gada vēlēšanās

Iecirkņa maiņas veids	2017. gada pašvaldību vēlēšanas	2014. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanas	2013. gada pašvaldību vēlēšanas
Elektroniski	6592	5937	1376
Klātienē	2201	1596	2041
Kopā	8793	7533	3417

Gatavojoties 2017. gada pašvaldību vēlēšanām, jau 2016. gadā Centrālā vēlēšanu komisija izstrādāja vēlēšanu sagatavošanas darba plānu, izstrādāja un apstiprināja piecas instrukcijas, kurās noteica kārtību, kādā pašvaldību vēlēšanu komisijām jāpieņem deputātu kandidātu saraksti, organizējams vēlēšanu iecirkņu darbs un balsu skaitīšana, sarīkojama balsošana ieslodzījuma vietās aizdomās turētajām un apsūdzētajām personām, kurām kā drošības līdzeklis piemērots apcietinājums, sakārtojami un glabājami vēlēšanu dokumenti.

2017. gada pašvaldību vēlēšanās Centrālā vēlēšanu komisija sadarbībā ar uzņēmumu “SOAAR” turpināja pilnveidot vēlēšanu e-pakalpojumu. E-pakalpojuma izstrāde pirms 2017. gada pašvaldību vēlēšanām paredzēja apvienot jaunā un mūsdienīgā sistēmā kopš 2010. gada dažādos IT formātos un risinājumos izstrādātos vēlēšanu organizēšanas elektroniskos moduļus un programmas, piemēram, elektronisko kandidātu sarakstu sagatavošanas un iesniegšanas programmu, kandidātu sarakstu publicēšanas moduli, vēlēšanu zīmju maketēšanas moduli, elektronisko balsu skaitīšanas sistēmu, vēlēšanu rezultātu apkopošanas un publicēšanas moduli un elektronisko vēlēšanu gaitas žurnālu. Būtisks 2017. gada pašvaldību vēlēšanām izstrādājamā vēlēšanu organizēšanas e-pakalpojuma elements bija arī mūsdienu drošības prasībām atbilstoši risinājumi.

Iespēju balsu skaitīšanu vēlēšanu iecirkņos veikt elektroniski, izmantojot zīmju skenēšanu ar optisko atpazīšanu, 2017. gada pašvaldību vēlēšanās izmantoja 631 jeb 66 procenti vēlēšanu iecirkņu 94 pašvaldībās. Tas ir nedaudz vairāk nekā 2013. gada pašvaldību vēlēšanās, kad

vēlēšanu zīmes skenēja un vēlēšanu rezultātus elektroniski apkopoja 575 vēlēšanu iecirkņos 90 pašvaldībās.

Gatavojoties vēlēšanām, Centrālā vēlēšanu komisija rīkoja arī mācību seminārus republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju amatpersonām un deputātu kandidātu sarakstu sagatavotājiem un iesniedzējiem. Sadarbībā ar pašvaldību vēlēšanu komisijām notika 28 semināri vēlēšanu iecirkņu komisiju priekšsēdētājiem un sekretāriem. Pateicoties Latvijas Pašvaldību savienības atbalstam, šajās vēlēšanās pirmo reizi trīs Centrālās vēlēšanu komisijas semināri tika pārraidīti arī tiešsaistē internetā, un šo semināru videoieraksti vēlāk bija pieejami ikvienam interesentam.

Semināros vēlēšanu komisiju pārstāvji tika iepazīstināti gan ar tiesību aktos iekļautajām prasībām deputātu kandidātu sarakstu pieņemšanai, gan pašvaldību vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju pienākumiem vēlēšanu dienā un iepriekšējās balsošanas dienās, kā arī kārtību, kādā apkopojami vēlēšanu rezultāti. Aprīlī notika arī Centrālās vēlēšanu komisijas organizēts seminārs deputātu kandidātu sarakstu pārstāvjiem par kandidātu sarakstu sagatavošanas un iesniegšanas kārtību. Tāpat vēlēšanu komisiju locekļiem un darbiniekiem, vēlēšanu novērotājiem un vēlētājiem pirms vēlēšanām bija pieejamas Centrālās vēlēšanu komisijas sadarbībā ar uzņēmumu "Intea" izstrādātais tiešsaistes mācību kurss "Pašvaldību vēlēšanu kārtība".

2017. gada pašvaldību vēlēšanas notika 3. jūnijā, sestdienā, un vēlēšanās piedalījās 727 467 jeb 50,4 procenti balsstiesīgo pilsoņu, kas bija par 4,4 procentpunktiem vairāk nekā 2013. gada pašvaldību vēlēšanās, kurās piedalījās 685 890 jeb 46,0 procenti vēlētāju. Visaugstākā vēlētāju līdzdalība – 58,7 procenti – bija Rīgā un Vidzemē – 49,4 procenti. Kurzemē uz vēlēšanu iecirkņiem devās 47,4 procenti balsstiesīgo iedzīvotāju, Latgalē – 45,5 procenti, bet Zemgalē – 43,2 procenti vēlētāju.

Vēlēšanām tika izveidoti un darbojās 955 vēlēšanu iecirkņi. Vēlēšanu dienā iecirkņi balsotājiem bija atvērti no pulksten 7.00 līdz 22.00. Trīs dienas pirms vēlēšanām – 2017. gada 31. maijā, 1. un 2. jūnijā – dažas stundas dienā visos vēlēšanu iecirkņos notika iepriekšējā balsošana. Iespēju nobalsot iepriekš drīkstēja izmantot ikviens vēlētājs, kuram nebija iespēju nobalsot vēlēšanu dienā. Tie vēlētāji, kuri nevarēja nokļūt vēlēšanu iecirknī veselības stāvokļa dēļ, vai šo vēlētāju aprūpētāji varēja pieteikt balsošanu savā atrašanās vietā. Balsot savā atrašanās vietā varēja arī aizdomās turētās un apsūdzētās personas, kurām kā drošības līdzeklis piemērots apcietinājums.

Iespēju nobalsot iepriekš 2017. gada pašvaldību vēlēšanās izmantoja 167 706 jeb 11,6 procenti vēlētāju, no kuriem pirmajā iepriekšējās balsošanas dienā nobalsoja 2,7 procenti vēlētāju, otrajā dienā – 2,5 procenti, bet trešajā dienā – 6,4 procenti vēlētāju. Vēlēšanu dienā vēlēšanu iecirkņos nobalsoja 37,8 procenti vēlētāju, bet savā atrašanās vietā – 1,0 procenti vēlētāju.

Vēlēšanu iecirkņos tika saņemtas 726 469 derīgas vēlēšanu aploksnes, kurās bija 718 437 derīgas vēlēšanu zīmes. No derīgajām vēlēšanu zīmēm 578 697 jeb 81 procenti vēlēšanu zīmju bija grozītas, t.i. tādas, kurās vēlētāji bija izdarījuši atzīmes „+” pretī to kandidātu vārdiem, kuru ievēlēšanu īpaši atbalsta, vai svītrojuši tos kandidātus, kuru ievēlēšanu neatbalsta.

No 599 pašvaldību vēlēšanām reģistrētajiem deputātu kandidātu sarakstiem pārstāvniecību pašvaldību domēs jeb vismaz vienu deputāta vietu ieguva 487 jeb 81 procents no visiem vēlēšanām reģistrētajiem kandidātu sarakstiem.

No 1614 pašvaldību deputātiem 1146 jeb 71 procents deputātu tika ievēlēti no reģistrēto partiju un partiju apvienību sarakstiem, 293 jeb 18 procenti deputātu – no vēlētāju apvienību sarakstiem, bet 175 jeb 11 procenti deputātu – no neregistrēto partiju apvienību sarakstiem. Salīdzinot ar 2013. gada vēlēšanām, bija pieaudzis no partiju neregistrētajām apvienībām ievēlēto deputātu skaits, bet reģistrēto partiju un partiju apvienību, kā arī vēlētāju apvienību pārstāvēto deputātu skaits pašvaldību domēs samazinājās (*skat. 5.tabulu*).

5.tabula

Ievēlēto deputātu skaits no partiju, partiju apvienību un vēlētāju apvienību kandidātu sarakstiem

Saraksta iesniedzējs	Ievēlēto deputātu skaits	
	2017. gads	2013. gads
Reģistrētas partijas, partiju apvienības	1146	1214
Partiju neregistrētas apvienības	175	106
Vēlētāju apvienības	293	298
Kopā	1614	1618

Apkopotā statistika liecina, ka no visiem pašvaldību domēs ievēlētajiem deputātiem 1065 (66 procenti) bija vīrieši, bet 549 (34 procenti) – sievietes. 1377 (85 procentiem) deputātiem bija augstākā izglītība, 234 (14 procentiem) – vidējā izglītība, diviem deputātiem – pamatzglītība, kā arī vienā gadījumā pēc deputāta sniegtajām ziņām deputāta izglītības līmeni nebija iespējams noteikt.

Lielākā daļa deputātu – 1449 (90 procenti) – bija ievēlēti tās pašvaldības domē, kurā bija viņu reģistrētā dzīvesvieta, 101 (6 procenti) deputātu – pašvaldībā, kur bija viņu darba vieta, bet 46 (3 procenti) – pašvaldībā, kur bija viņu īpašums. Savukārt 18 ievēlētie deputāti kandidēja pašvaldībā, kas vienlaikus atbilda vairākām kandidēšanas pazīmēm.

Pašvaldību deputātu vidējais vecums bija 48 gadi. Vecākajai pašvaldības domē ievēlētajai deputātei bija 81 gads, bet jaunākajam deputātam – 22 gadi. No ievēlētajiem deputātiem vairākums – 1345 (83 procenti) – bija latvieši. Ievēlēto pašvaldību deputātu vidū bija arī 43 (3 procenti) krievu tautības pārstāvju, pieci lietuvieši, pieci poļi, trīs baltkrievi, divi ukraiņi, viens gruzīns un viens igauņis. Savukārt 209 (13 procenti) pašvaldībās ievēlēto deputātu bija izvēlējušies tautību nenorādīt.

Pašvaldību vēlēšanu rezultātus apstiprināja attiecīgā republikas pilsētas vai novada vēlēšanu komisija. Pēc vēlēšanām Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likumā noteiktajā kārtībā Centrālā vēlēšanu komisija saņēma 11 iesniegumus no deputātu kandidātu sarakstu iesniedzējiem un deputātu kandidātiem, kuros tika lūgts atcelt vai pārskaitīt

vēlēšanu rezultātus atsevišķās pašvaldībās vai vēlēšanu iecirkņos. Salīdzinājumam 2013. gada pašvaldību vēlēšanās Centrālajā vēlēšanu komisijā tika iesniegtas 13 sūdzības par vēlēšanu rezultātiem.

Lielākā daļa sūdzību Centrālās vēlēšanu komisijas ieskatā bija nepamatotas un tika noraidītas. Tomēr vienā gadījumā, izskatot sūdzību par Ķekavas novada 785. vēlēšanu iecirkņa balsu skaitīšanas rezultātiem, Centrālā vēlēšanu komisija sūdzības iesniedzēja prasību atzina par pamatotu. Balsu skaitīšanas laikā šī iecirkņa vēlēšanu kastē, kas tika izmantota balsošanai vēlēšanu dienā, tika atrastas par sešām derīgām vēlēšanu aploksnēm vairāk, nekā bija vēlētāju parakstu vēlētāju sarakstā. Tā kā vēlēšanu rezultātu aprēķins liecināja, ka sešas balsis ietekmē vēlēšanu rezultātu Ķekavas novada domes vēlēšanās, tad Centrālā vēlēšanu komisija nolēma, ka 785. vēlēšanu iecirkņa rezultāti ir atceļami un šajā iecirknī ir jāriko atkārtota balsošana.

Atkārtota balsošana Ķekavas novada 785. vēlēšanu iecirknī notika 2017. gada 22. jūlijā. Ņemot vērā, ka nosacījums par atkārtotu balsošanu Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likumā ir iekļauts salīdzinoši nesen – 2007. gadā, tad šis bija pirmais gadījums Latvijas vēlēšanu vēsturē, kad kādā iecirknī notika atkārtota balsošana.

Tiesības piedalīties atkārtotajā balsošanā bija tiem Ķekavas novada vēlētajiem, kuri bija iekļauti 785. vēlēšanu iecirkņa vēlētāju sarakstā 3. jūnija vēlēšanās. Balsošana notika par tiem pašiem kandidātu sarakstiem, kuri bija reģistrēti 3. jūnija pašvaldību vēlēšanām.

Pavisam atkārtotajā balsošanā Ķekavas novada 785. vēlēšanu iecirknī piedalījās 1834 jeb 51,93 procenti vēlētāju, kas bija par 10,44 procentiem mazāk nekā 3. jūnija vēlēšanās. No visiem iecirkņa vēlētajiem 823 jeb 23,30 procenti nobalsoja iepriekšējā balsošanā, 979 jeb 27,72 procenti – balsošanas dienā vēlēšanu iecirknī, bet 32 jeb 0,91 procents vēlētāju – savā atrašanās vietā.

Vēlētāju atbalstu guva tie paši kandidātu saraksti, kas 3. jūnija vēlēšanās, bet deputātu vietu izmaiņas notika divu sarakstu starpā – viens saraksts ieguva par vienu deputāta vietu vairāk, bet otrs – par vienu mazāk.

Ar galīgajiem 2017. gada pašvaldību vēlēšanu rezultātiem katrā no 955 vēlēšanu iecirkņiem iespējams iepazīties Centrālās vēlēšanu komisijas 2017. gada pašvaldību vēlēšanu tīmekļa vietnē, adresē <http://pv2017.cvk.lv/>.

2.2. 2018. gada 13. Saeimas vēlēšanas

2017. gadā Centrālā vēlēšanu komisija uzsāka darbu pie 2018. gada 6. oktobra 13. Saeimas vēlēšanu sagatavošanas. Kārtība, kādā sarīkojamas parlamenta vēlēšanas, ir noteikta Latvijas Republikas Satversmē, Saeimas vēlēšanu likumā, Republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju likumā, kā arī Centrālās vēlēšanu komisijas instrukcijās.

Saeimas vēlēšanās vēlētāju uzskaitē nelieto vēlētāju reģistru un iepriekš sagatavotus iecirkņu vēlētāju sarakstus. Vēlētāji tiek reģistrēti vēlēšanu iecirknī, ierakstot vēlētāju balsotāju sarakstā, izsniedzot balsošanas materiālus un izdarot vēlētāja pasē spiedienu par dalību vēlēšanās. Līdz ar to nozīmīgs balsošanas dokuments Saeimas vēlēšanas ir Latvijas pilsoņa pase. Vēlētāji, kuru rīcībā ir tikai personas apliecība, Saeimas vēlēšanās var piedalīties, īsi

pirms vēlēšanām izņemot īpašu vēlētāja apliecību. Šajā gadījumā vēlētāja apliecība ir tā, kurā izdara atzīmi par dalību vēlēšanās.

Pirms 2014. gada Saeimas vēlēšanām iespēja balsot ar vēlētāja apliecību Saeimas vēlēšanu likumā tika ietverta kā pārejas nosacījums, kas spēkā tikai 2014. gada vēlēšanās. Līdz ar to, gatavojoties 2018. gada Saeimas vēlēšanām, Centrālā vēlēšanu komisija vērsās Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijā ar lūgumu rast risinājumu, lai 2018. gada Saeimas vēlēšanās nodrošinātu to vēlētāju, kuru rīcībā ir derīga Latvijas pilsoņa personas apliecība, bet nav derīgas Latvijas pilsoņa pases, tiesības piedalīties Saeimas vēlēšanās.

Centrālās vēlēšanu komisijas priekšlikums bija turpmāk arī Saeimas vēlēšanās vēlētāju uzskaitē izmantot vēlētāju reģistru un iepriekš izveidotus iecirkņa vēlētāju sarakstus, kas ļautu vēlēšanās bez papildu dokumenta (vēlētāja apliecības) saņemšanas piedalīties visiem vēlētājiem. Tāpat vēlētāju reģistrācijas kārtības maiņa Saeimas vēlēšanās varētu atvieglot arī vēlētāju, kuri vēlēšanu laikā uzturas ārvalstīs, iespējas piedalīties vēlēšanās, balsojot pa pastu.

Tomēr Centrālās vēlēšanu komisijas piedāvāto risinājumu Saeima neatbalstīja un vienojās papildināt Saeimas vēlēšanu likuma Pārejas noteikumus, paredzot, ka arī 2018. gada Saeimas vēlēšanās vēlētāji, kuru rīcībā ir tikai personas apliecība, vēlēšanās varēs piedalīties, uzrādot vēlētāja apliecību. Pārejas noteikumi noteica, ka vēlētāja apliecības izgatavos un izsniegs Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde un ka vēlētāji tās varēs saņemt divu nedēļu laikā pirms vēlēšanām tajā Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes teritoriālajā nodaļā, kur izsniegta vēlētāja personas apliecība.

Gatavojoties 2018. gada Saeimas vēlēšanām, Centrālā vēlēšanu komisija sagatavoja arī vairākus citus priekšlikumus grozījumiem Saeimas vēlēšanu likumā. Nozīmīgākais no tiem paredzēja, ka deputātu kandidāti, kuri iesnieguši valsts amatpersonas deklarāciju vēlēšanu saraksta iesniegšanas gadā, varēs izmantot ziņas par sevi no Valsts ieņēmumu dienesta informācijas sistēmām, lai sagatavotu kandidātu sarakstus Centrālās vēlēšanu komisijas lietojumprogrammā. Valsts ieņēmumu dienestam tika uzdots sadarbībā ar Centrālo vēlēšanu komisiju nodrošināt šo ziņu pieejamību Centrālās vēlēšanu komisijas lietojumprogrammā. Tāpat Centrālā vēlēšanu komisija rosināja noteikt, ka balsu skaitīšanas protokolu vēlēšanu iecirkņa komisijas sagatavo no ierakstiem vēlēšanu gaitas žurnālā, un Centrālajai vēlēšanu komisijai ir tiesības lemt par vēlēšanu kastes satura līdzskaitāmību gadījumā, ja kādā vēlēšanu kastē derīgo vēlēšanu aploksņu skaits būtu lielāks par attiecīgajā balsotāju sarakstā ierakstīto vēlētāju skaitu. Grozījumi arī paredzēja ka iesniegums par vēlēšanu iecirkņa balsu skaitīšanas protokola apstrīdēšanu Centrālajai vēlēšanu komisijai jāizskata un lēmums jāpieņem triju darba dienu, nevis triju dienu laikā, kā to paredzēja likuma iepriekšējā redakcija. Šie grozījumi Saeimā tika pieņemti 2018. gada 18. janvārī.

2017. gada nogalē Centrālā vēlēšanu komisija izsludināja arī pirmo valsts iepirkuma konkursu par 13. Saeimas vēlēšanu organizēšanas e-pakalpojumu. 13. Saeimas vēlēšanās tas ietvēra deputātu kandidātu sarakstu elektronisku sagatavošanu, iesniegšanu un publicēšanu, elektroniska vēlēšanu gaitas žurnāla vēlēšanu iecirkņiem un vēlēšanu komisijām izstrādi un nodrošināšanu, vēlēšanu rezultātu apkopošanas un publicēšanas e-pakalpojuma nodrošināšanu. Vēlēšanu gada sākumā Centrālā vēlēšanu komisija organizēja vēl divus valsts iepirkuma konkursus – vēlēšanu aploksņu izgatavošanai un poligrāfijas materiālu izgatavošanai un piegādei.

2017. gadā, izvērtējot pašvaldību vēlēšanu pieredzi un ņemot vērā Latvijas saistības ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 29. panta izpildē, Centrālā vēlēšanu komisija uzsāka īstenot projektu "Par vēlēšanu tiesību nodrošināšanu personām ar garīgās veselības traucējumiem, neredzīgām un nedzirdīgām personām".

Projekta ietvaros plānots tikties ar attiecīgo mērķa grupu pārstāvjiem, valsts pārvaldes un sabiedriskajām organizācijām, lai vienotos par veicamajiem pasākumiem vēlēšanu ar īpašām vajadzībām vēlēšanu tiesību nodrošināšanā 2018. gada 13. Saeimas vēlēšanās. Projektu paredzēts turpināt arī 2018. gadā.

Tāpat 2017. gadā tika uzsākts darbs pie vēlēšanu informēšanas par 13. Saeimas vēlēšanu kārtību un nosacījumiem. Tika izstrādāts vēlēšanu sagatavošanas un norises kalendārais plāns, sagatavota infografika "13. Saeimas vēlēšanas", izveidota sadaļa "13. Saeimas vēlēšanas" Centrālās vēlēšanu komisijas mājaslapā www.cvk.lv, sagatavota informācija presei un sociālajiem tīkliem par Saeimas vēlēšanu aktualitātēm.

2.3. Vēlētāju likumdošanas iniciatīvas

Atbilstoši Satversmei ne mazāk kā vienai desmitajai daļai vēlētāju ir tiesības iesniegt Valsts prezidentam pilnīgi izstrādātu Satversmes grozījumu projektu vai likumprojektu, kuru prezidents pēc tam nodod izskatīšanai Saeimai, vai arī ierosināt tautas nobalsošanu par Saeimas atsaukšanu. Kārtību, kādā vēlētāji var īstenot šīs tiesības, nosaka likums "Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu".

Likumprojekta, Satversmes grozījumu projekta vai tautas nobalsošanas par Saeimas atsaukšanu ierosināšanai ir izveidojama iniciatīvas grupa, kurai sava iniciatīva vispirms jāreģistrē Centrālajā vēlēšanu komisijā. Iniciatīvas grupu drīkst izveidot reģistrēta politiskā partija vai politisko partiju apvienība, kā arī ne mazāk kā 10 vēlētāju izveidota biedrība.

Pēc tam jānotiek parakstu vākšanai, kurā noskaidro, vai iniciatīvu atbalsta ne mazāk kā viena desmitā daļa vēlētāju. Izmantot šīs tiesības vēlētāji var 12 mēnešu laikā no dienas, kad Centrālā vēlēšanu komisija iniciatīvu reģistrējusi.

Parakstīties par iniciatīvas ierosināšanu vēlētāji var pie zvērinātiem notāriem, dzīvesvietas deklarēšanas vietās pašvaldībās, bāriņtiesās, kuras veic notariālas darbības, novados pie pagastu vai pilsētu pārvalžu vadītājiem un internetā – vienotajā valsts un pašvaldības portālā Latvija.lv vai citā tiešsaistes sistēmā, kuru iniciatīvas grupa izvēlas šim nolūkam, ja tiek nodrošināta parakstītāja identifikācija un fizisko personas datu aizsardzība.

Maksa par paraksta apliecināšanu jāsedz vēlētājam vai iniciatīvas grupai, bet parakstīšanos portālā Latvija.lv nodrošina valsts bez maksas. Kopš 2016. gada 1. marta parakstīties par Centrālajā vēlēšanu komisijā reģistrētajām vēlētāju iniciatīvām portālā Latvija.lv var ne tikai, izmantojot drošu elektronisko parakstu, bet arī internetbanku autentifikāciju.

Par 1/10 vēlētāju parakstu savākšanu un iesniegšanu Centrālajā vēlēšanu komisijā, kā arī iniciatīvas popularizēšanu pilnībā atbild iniciatīvas grupa. Centrālās vēlēšanu komisijas pienākums ir reģistrēt iniciatīvu vai atteikt iniciatīvas reģistrēšanu, pirms tam izvērtējot, vai

iniciatīvas grupa atbilst likumā noteiktajām prasībām, vai iniciatīvas grupas iesniegtais likumprojekts, Satversmes grozījumu projekts ir pilnībā izstrādāts pēc formas un satura, vai tautas nobalsošanas ierosinājums par Saeimas atsaukšanu ir iesniegts, ievērojot Satversmē noteiktos termiņus.

Centrālās vēlēšanu komisijas pienākums ir saskaitīt iesniegtos vēlētāju parakstus, pārbaudot, vai parakstījušās personas ir vēlētāji. Lai izpildītu šo likuma prasību un īsā termiņā nodrošinātu parakstītu pārbaudi, uzskaiti un kontroli, Centrālā vēlēšanu komisija sadarbībā ar uzņēmumu "SOAAR" 2015. gadā izstrādāja vienotu Parakstu vākšanas sistēmu, kura ir pieejama parakstu apliecinātājiem pašvaldībās un kurā tiek reģistrēti un uzkrāti parakstu apliecinājumi. Vienlaikus sistēma ļauj sagatavot un izdrukāt vēlētājiem izsniedzamo parakstu apliecinājumu veidlapas, jo atbilstoši likumam paraksti ir vācami uz Centrālās vēlēšanu komisijas apstiprināta parauga veidlapas.

2017. gadā noslēdzās parakstu vākšana par divām 2016. gadā reģistrētajām iniciatīvām – biedrības "Atvērtās pārvaldības partnerība Latvijā" 2016. gada 2. augustā Centrālajā vēlēšanu komisijā iesniegto likumprojektu "Likums par 2012. gada 8. novembra likuma "Grozījums likumā "Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu" atcelšanu"" un biedrības "Varu Latvijas tautai" 2016. gada 23. novembrī iesniegto Saeimas atsaukšanas ierosinājumu. Abas iniciatīvas Centrālajā vēlēšanu komisijā tika reģistrētas atkārtoti, tomēr arī šoreiz vēlētāju atbalsts abām iniciatīvām bija neliels, un abas parakstu vākšanas noslēdzās bez rezultāta.

Par biedrības "Atvērtās pārvaldības partnerība Latvijā" iesniegto likumprojektu Centrālās vēlēšanu komisijas Parakstu vākšanas sistēmā tika reģistrēts 1241 paraksta apliecinājums (*skat. 6. tabulu*), bet par biedrības "Varu Latvijas tautai" iesniegto Saeimas atsaukšanas ierosinājumu – 3707 (*skat. 7. tabulu*). Jāņem vērā, ka šajā statistikā nav ietverts pie notāriem apliecinātais parakstu skaits, ja tādi bijuši, līdz ar to šai statistikai ir tikai informatīvs raksturs.

6. tabula

Vēlētāju iniciatīva "Likums par 2012. gada 8. novembra likuma "Grozījumi likumā "Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu" atcelšanu" 19.09.2016. – 18.09.2017. <i>Parakstu apliecinājumu skaits Parakstu vākšanas sistēmā un portālā Latvija.lv</i>				
Bāriņtiesas	Dzīvesvietas deklarēšanas iestādes	Pagasta/pilsētas pārvaldes vadītāji	Portāls Latvija.lv	Kopā
3	21	2	1215	1241

Vēlētāju iniciatīva "Saeimas atsaukšanas ierosināšana" 24.11.2016. – 06.11.2017. <i>Parakstu apliecinājumu skaits Parakstu vākšanas sistēmā un portālā Latvija.lv</i>				
Bāriņtiesas	Dzīvesvietas deklarēšanas iestādes	Pagasta/pilsētas pārvaldes vadītāji	Portāls Latvija.lv	Kopā
1	15	5	3686	3707

2017. gadā parakstu vākšanai Centrālajā vēlēšanu komisijā tika iesniegtas un reģistrētas divas vēlētāju likumdošanas iniciatīvas.

2017. gada 18. aprīlī partija "No sirds Latvijai" Centrālajā vēlēšanu komisijā iesniedza likumprojektu "Grozījums likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli", kas rosināja ar nekustamā īpašuma nodokli neaplikt vienu Latvijas fiziskās personas īpašumā esošu nekustamo īpašumu, kurā persona deklarējusi dzīvesvietu un dzīvo, kā arī šim nekustamajam īpašumam piekritīgo zemes platību pilsētās un ciemos līdz 1500 m², bet viensētās – līdz 2 ha.

Savukārt 2017. gada 29. augustā biedrība "Atvērtās pārvaldības partnerība Latvijā" Centrālajā vēlēšanu komisijā parakstu vākšanai ceturto reizi pēc kārtas iesniedza likumprojektu "Likums par 2012. gada 8. novembra likuma "Grozījums likumā "Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu" atcelšanu".

Parakstu vākšana par likumprojekta "Grozījums likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli" ierosināšanu notika no 2017. gada 22. aprīļa līdz 2018. gada 21. aprīlim, bet parakstu vākšanas par likumprojektu "Likums par 2012. gada 8. novembra likuma "Grozījums likumā "Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu" sākās 2017. gada 19. septembrī un ilgs līdz 2018. gada 18. septembrim.

Ar visām Centrālajā vēlēšanu komisijā iesniegtajām vēlētāju iniciatīvām un parakstu vākšanas nosacījumiem iespējams iepazīties Centrālās vēlēšanu komisijas mājaslapā www.cvk.lv sadaļā "Vēlētāju iniciatīvas". Šajā sadaļā pieejama arī Centrālās vēlēšanu komisijas apkopotā informācija ar parakstu vākšanas vietām pašvaldībās un pie notāriem, norādes, kā parakstīties elektroniski, un Centrālās vēlēšanu komisijas sagatavotās infografikas.

2.4. Eiropas pilsoņu iniciatīvas

Kopš 2012. gada Latvijas pilsoņiem ir iespēja piedalīties Eiropas Savienības (ES) ietvaros rīkotajās parakstu vākšanās Eiropas pilsoņu iniciatīvu atbalstam. Eiropas pilsoņu iniciatīvas iesniegšanas kārtība ir noteikta Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 16. februāra regulā (ES) Nr.211/2011 par pilsoņu iniciatīvu un likumā "Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu".

Savukārt pati Eiropas pilsoņu iniciatīva ir instruments, ar kura palīdzību miljons pilsoņu no vismaz septiņām ES dalībvalstīm var aicināt Eiropas Komisiju ierosināt tiesību aktus par jautājumiem, kuri ir ES kompetencē un par kuriem ES drīkst pieņemt regulējumu. Tie var būt, piemēram, tiesību akti tādās nozarēs kā vide, lauksaimniecība, transports, sabiedrības veselība utt.¹ Papildus nosacījums ir, ka vismaz septiņās ES dalībvalstīs nepieciešams savākt regulā par pilsoņu iniciatīvu noteikto minimālo parakstu skaitu. Minimālais parakstītāju skaits par Eiropas pilsoņu iniciatīvu Latvijā kopš 2014. gada 1. jūlija ir 6000 parakstu.

Organizēt Eiropas pilsoņu iniciatīvu var ES pilsoņi, kuri ir sasnieguši pietiekamu vecumu, lai piedalītos Eiropas Parlamenta vēlēšanās. Lielākajā daļā dalībvalstu, izņemot Austriju, šis vecums ir, sākot no 18 gadiem. Lai pieteiktu Eiropas pilsoņu iniciatīvu, no vismaz septiņiem ES pilsoņiem, kuri dzīvo septiņās dažādās dalībvalstīs, ir jāizveido pilsoņu komiteja. Organizācijām nav atļauts ierosināt un organizēt pilsoņu iniciatīvas, taču, ja tiek nodrošināta pilnīga caurskatāmība, organizācijas drīkst sekmēt un atbalstīt iniciatīvas.²

Ja paziņojumi par atbalstu kādai no Eiropas pilsoņu iniciatīvām tiek vākti arī Latvijā, pēc parakstu vākšanas beigām tie jāiesniedz Centrālajai vēlēšanu komisijai, kuras kompetencē ietilpst divu mēnešu laikā saskaitīt derīgos atbalsta paziņojumus un konstatēt rezultātu.

2017. gadā parakstu vākšanai tika reģistrētas astoņas jaunas Eiropas pilsoņu iniciatīvas, kā arī parakstu vākšana turpinājās par divām 2016. gadā reģistrētajām iniciatīvām (*skat. 8. tabulu*).

8.tabula

Eiropas pilsoņu iniciatīvas, par kurām notika parakstu vākšana 2017. gadā*

Nr.	Nosaukums	Reģistrācijas datums un numurs	Paziņojumu par atbalstu vākšanas termiņš
1.	STOP TTIP	10/07/2017 ECI(2017)000008	10/07/2018
2.	Ekstrēmismam STOP	12/06/2017 ECI(2017)000007	12/06/2018
3.	Samazināsim darba samaksas un ekonomiskās atšķirības, kas šķel Eiropas Savienību!	22/05/2017 ECI(2017)000006	22/05/2018
4.	Minority SafePack — miljons parakstu par	03/04/2017 ECI(2017)000004	03/04/2018

¹ Eiropas Komisijas tīmekļa vietne "Eiropas pilsoņu iniciatīva", sadaļa "Vai Jūsu ideja var būt pilsoņu iniciatīva", pieejams: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/competences>

² Eiropas Komisijas tīmekļa vietne "Eiropas pilsoņu iniciatīva", sadaļa "Sagatavošana un pilsoņu komitejas izveide", pieejams: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/how-it-works/committee>

	daudzveidību Eiropā		
5.	ES pilsonības saglabāšana	02/05/2017 ECI(2017)000005	02/05/2018
6.	ES pilsonība eiropiešiem: vienoti daudzveidībā, neraugoties uz <i>jus soli</i> un <i>jus sanguinis</i>	27/03/2017 ECI(2017)000003	27/03/2018
7.	Eiropas Brīvās pārvietošanās instruments	11/01/2017 ECI(2017)000001	11/01/2018
8.	Aizliegt glifosātu un aizsargāt no kaitīgiem pesticīdiem gan cilvēkus, gan vidi	25/01/2017 ECI(2017)000002	25/01/2018
9.	Vairāk nekā izglītība — aktīvu un atbildīgu pilsoņu audzināšana	06/10/2016 ECI(2016)000003	06/10/2017
10.	People4Soil: aicinām parakstīt pilsoņu iniciatīvu, lai glābtu Eiropas augsnes.	12/09/2016 ECI(2016)000002	12/09/2017

*Eiropas Komisijas tīmekļa vietne "Eiropas pilsoņu iniciatīva",

<http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome>

Četras no šīm iniciatīvām nebija sekmīgas, jo gada laikā netika savākts nepieciešamais atbalsta paziņojumu skaits. Par trim iniciatīvām, kuras parakstu vākšanas termiņš noslēdzies, informācija vēl tiek apkopota, taču viena iniciatīva – "Aizliegt glifosātu un aizsargāt no kaitīgiem pesticīdiem gan cilvēkus, gan vidi" – bija sekmīga. Kopējais parakstītāju skaits ES dalībvalstīs par šo iniciatīvu bija 1 070 865.³ Tādējādi 2017. gadā bija viena sekmīga Eiropas pilsoņu iniciatīva pēc ilgāka pārtraukuma. Pēdējo reizi trīs sekmīgas iniciatīvas Eiropas Komisijai tika iesniegtas 2012. gadā.

Iniciatīvas "Aizliegt glifosātu un aizsargāt no kaitīgiem pesticīdiem gan cilvēkus, gan vidi" parakstītāju atbalsta paziņojumi 2017. gadā tika iesniegti pārbaudei un parakstītāju skaita konstatēšanai arī Latvijas Centrālajai vēlēšanu komisijai. Veicot pārbaudi, Centrālā vēlēšanu komisija secināja, ka Iniciatīvas atbalsta paziņojumus bija parakstījuši 1197 balsstiesīgi Latvijas pilsoņi.

Informācija par aktuālajām Eiropas pilsoņu iniciatīvām pieejama Eiropas Komisijas interneta vietnē "Eiropas pilsoņu iniciatīva" <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/open>.

³ Eiropas Komisijas tīmekļa vietne "Eiropas pilsoņu iniciatīva", sadaļa "Oficiālais reģistrs", pieejams <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/successful/details/2017/000002>

2.5. Dalība starptautiskās konferencēs, semināros un mācību programmās

Pēc starptautisko iestāžu, organizāciju un sadarbības partneru ielūguma 2017. gadā Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji ir piedalījušies vairākās starptautiskās konferencēs un semināros. Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji regulāri piedalās ikgadējās Eiropas Padomes Venēcijas komisijas rīkotajās Eiropas vēlēšanu administratoru konferencēs, Eiropas valstu vēlēšanu administratoru asociācijas (ACEEEO) konferencēs, Pasaules vēlēšanu organizāciju asociācijas (A-WEB) konferencēs, EDSO Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību biroja (DICB) organizētajos semināros vēlēšanu ekspertiem, kā arī divās Eiropas Komisijas darba grupās – vēlēšanu jautājumu ekspertu darba grupā – tiesības balsot un kandidēt Eiropas Parlamenta un pašvaldību vēlēšanās⁴ un pilsoņu iniciatīvu ekspertu darba grupā⁵.

2017. gada 27. un 28. februārī Boržomi, Gruzijā notika 7. starptautiskā vēlēšanu administratoru konference “Mūsdienīgi pakalpojumi un efektīvas vēlēšanu procedūras”, kuru organizēja Gruzijas Centrālā vēlēšanu komisija sadarbībā ar ASV Starptautiskās attīstības aģentūru (USAID), Starptautisko vēlēšanu sistēmu fondu (IFES) un Starptautisko parlamentāro studiju centru (ICSP). Atsaucoties Gruzijas Centrālās vēlēšanu komisijas uzaicinājumam, šajā pasākumā piedalījās Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs Arnis Cimdars un priekšsēdētāja vietnieks Kārlis Kamradzis. Konference pulcēja 20 valstu vēlēšanu iestāžu un 12 starptautisko organizāciju pārstāvjus. Konferencē laikā dalībnieki dalījās pieredzē, iepazinās ar labās prakses piemēriem un pārrunāja risinājumus problēmām, kas rodas, ieviešot inovatīvus pakalpojumus vēlēšanu procesā.

Konferencē EDSO/DICB Vēlēšanu departamenta vadītājs Aleksandrs Šliks iepazīstināja ar pieredzi un labo praksi jauno informācijas tehnoloģiju izmantošanā vēlēšanās. Venēcijas Komisijas eksperte e-balsošanas jautājumos Ardita Driza Maurere konferencē informēja par jaunajām Eiropas Padomes E-balsošanas standartu rekomendācijām (*Recommendation on Standards for E-Voting, CM/Rec(2017)5*), ar kurām paredzēts aizstāt 2004. gadā izstrādāto dokumentu. Deli Projekta rīkotājdirektors Alans Bests runāja par ārējo kiberietekmi 2016. gada ASV Prezidenta vēlēšanās. Konferencē ar prezentāciju “Vēlēšanu administrēšanas elektroniskā vadība” uzstājās arī A. Cimdars. Ar savu valstu pieredzi inovāciju izmantošanā vēlēšanās iepazīstināja arī Dienvidkorejas, Gruzijas, Indijas, Jordānijas Maldivu, Meksikas, Moldovas, Ukrainas vēlēšanu iestāžu un ACEEEO pārstāvji. Konference bija arī laba iespēja uzņēmumiem, kas nodrošina vēlēšanu aprīkojuma un tehnoloģiju izstrādi, iepazīstināt ar saviem produktiem un pakalpojumiem.

Plašāka informācija par šo konferenci pieejama Gruzijas Centrālās vēlēšanu komisijas interneta vietnē, kur iespējams iepazīties arī ar konferences dalībnieku referātiem un prezentācijām:<http://cesko.ge/eng/static/2511/7th-Annual-Meeting-of-Election-Management-Bodies-2017>.

⁴ Expert group on electoral matters - Right to vote and to stand as a candidate in elections for the EP and in municipal elections (E00617): <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=617>

⁵ Expert group on the Citizens' Initiative (E02714):

<http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=2714>

**Foto: Gruzijas Centrālā vēlēšanu komisija.*

2017. gada 21. martā Briselē, Beļģijā notika Eiropas Komisijas vēlēšanu jautājumu ekspertu darba grupas sanāksme, kurā piedalījās ES dalībvalstu vēlēšanu rīkotāji, pastāvīgo pārstāvniecību un ES iestāžu pārstāvji. Latviju sanāksmē pārstāvēja komisijas sekretārs Ritvars Eglājs, un tajā tika apspriesti vairāki jautājumi - kriptogrāfiskais rīks, kuru Eiropas Komisija gatavo dalībvalstīm, lai novērstu dubultbalsošanu Eiropas Parlamenta vēlēšanās, Eiropas Komisijas 2017. gada ziņojums par ES valstu pilsoņu iesaisti ES lietās saistībā ar 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanām, dalībvalstu pašvaldību vēlēšanu pieredze, īpaši attiecībā uz citu ES dalībvalstu pilsoņu piedalīšanos tajās. R. Eglājs piedalījās diskusijā par pēdējo jautājumu, atzīmējot, ka Latvijā pašvaldību vēlēšanās balsttiesīgos ārzemniekus reģistrē automātiski.

2017. gada 27. un 28. martā Kijevā, Ukrainā notika starptautiska konference “Jauno informācijas tehnoloģiju izmantošana vēlēšanu procesā: izaicinājumi, riski un perspektīvas”. Konferenci organizēja Eiropas Padomes Venēcijas Komisija sadarbībā ar IFES, EDSO/DICB un Ukrainas Centrālo vēlēšanu komisiju. Konferencē piedalījās vairāk nekā 100 vēlēšanu administrēšanas iestāžu, nevalstisko organizāciju, IT uzņēmumu, politisko partiju pārstāvju un starptautisko vēlēšanu ekspertu. Konferences mērķis bija apzināt iespējamās jauno tehnoloģiju pielietošanas jomas un attīstības virzienus Ukrainā, ņemot vērā demokrātisku vēlēšanu labo praksi un citu valstu pieredzi. Tika diskutēts par dažādu vēlēšanu IT sistēmu priekšrocībām un trūkumiem, kā arī vēlēšanu rezultātu vadības sistēmu drošības aspektiem Ukrainā un pasaulē. Konferencē piedalījās arī A. Cimdars, kurš iepazīstināja ar Latvijas pieredzi jauno tehnoloģiju izmantošanā vēlēšanu procesā.

Plašāka informācija par konferenci pieejama Eiropas Padomes mājaslapā:

<https://www.coe.int/en/web/kyiv/-/international-conference-the-use-of-new-information-technologies-in-the-electoral-process-challenges-risks-and-prospects>

2017. gada 12. maijā Sofijā, Bulgārijā Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs A. Cimdars piedalījās ACEEEO Izpildpadomes sēdē. Asociācijas Izpildpadomē pašlaik ietilpst septiņu dalībvalstu – Albānijas, Bulgārijas, Horvātijas, Latvijas, Lietuvas, Moldovas un Polijas –

pārstāvji, un Latvijas Centrālā vēlēšanu komisija ir pārstāvēta asociācijas valdē kopš 2000. gada. Izpildpadome tiek ievēlēta uz trim gadiem, un viens no Izpildpadomes locekļiem pilda Asociācijas prezidenta pienākumus.

Sēdē Izpildpadome uzklausa un pieņem a zināšanai ACEEEO ģenerālsēkretāra Źolta Solnoki ziņojumu par Asociācijas darbību 2016. gadā. Viens no galvenajiem Asociācijas 2016. gada darbības virzieniem bija ACEEEO 25. gadadiēnai vēltītie projekti un pasākumi. Izpildpadomes locekļi tika iepazīstināti un apstiprināja 2016. gada finanšu atskaiti, kā arī pieņēma zināšanai pārskatu par Asociācijas Stratēģiskajā plānā 2014.–2018. gadam iekļauto uzdevumu izpildi. Sēdē arī tika pārrunāti iespējamie pasākumi un darbības virzieni, kas būtu iekļaujami Asociācijas nākamā perioda stratēģiskajā plānā.

Sanāksmē tika pārrunāts arī 2017. gada vēlēšanu kalēdārs, Asociācijas 26. ikgadējās konferences sagatavošanas gaita (konference notiks Sofijā, Bulgārijā 2017. gada novembrī) un iespējamie pasākumi Starptautiskās vēlēšanu diēnas atzīmēšanai, kura tiek atzīmēta katru gadu februāra pirmajā ceturtdienā.

Pēc sēdes notika arī Izpildpadomes locekļu tikšanās ar Bulgārijas Centrālo vēlēšanu komisiju, kuras laikā Bulgārijas kolēģi iepazīstināja ar Bulgārijas vēlēšanu sistēmu un Bulgārijas Centrālās vēlēšanu komisijas darbības virzieniem.

2017. gada 15. un 16. maijā Sanktpēterburgā, Krievijā norisinājās 14. Eiropas vēlēšanu administratoru konference “Efektīvas vēlēšanu institūcijas demokrātiskām vēlēšanām”. Konferenci sadarbībā ar Eiropas Padomes Venēcijas komisiju organizēja Krievijas Federācijas Centrālā vēlēšanu komisija un Neatkarīgo Valstu Sadraudzības Starpparlamentārā asambleja. Konferencē piedalījās ap 130 pārstāvju no 28 valstīm, desmit starptautiskajām organizācijām, tai skaitā Eiropas Parlamenta, EDSO/DICB, Apvienoto Nāciju Organizācijas. Latvijas Centrālo vēlēšanu komisiju konferencē pārstāvēja komisijas priekšsēdētājs A. Cimdars un komisijas loceklis Valdis Verners.

Konferences galvenie temati bija vēlēšanu institūciju efektivitātes nosacījumi, darbības caurspīdīgums un savstarpējā sadarbība, likumdošanas pilnveidošana vēlēšanu institūciju efektivitātes paaugstināšanai, šo institūciju iespējas sekmēt vēlēšanu likumdošanas pilnveidošanu, vēlēšanu institūciju profesionālisma un atbildības nodrošināšana, vēlēšanu dalībnieku izglītošana, vēlēšanu institūciju darbības uzlabošana u.c.

Viena no nozīmīgākajām konferences atziņām - vēlēšanu institūciju efektīva darbība ir svarīgākais elements demokrātisku vēlēšanu nodrošināšanā un uzticības stiprināšanā vēlēšanu rezultātiem. Tika uzsvērts, ka ir svarīgi nodrošināt vēlēšanu institūcijas ar finanšu un cilvēkresursiem, lai tās varētu pildīt savus uzdevumus caurspīdīgi, neatkarīgi un savlaicīgi visa vēlēšanu cikla laikā.

Konferences ietvaros bija iespēja iepazīties arī ar citu valstu pieredzi vēlēšanu rīkošanā. Piemēram, Austrijas Ārlietu ministrijas pārstāvis pastāstīja par 2016. gada Austrijas prezidenta vēlēšanu pieredzi, kad nekvalitatīvu pasta balsošanas aplokšņu dēļ bija neiespējami noteikt derīgumu ap 78 tūkst. vēlēšanu zīmju un tika pieņemts lēmums atcelt vēlēšanu otrās kārtas rezultātus un rīkot jaunas prezidenta vēlēšanas. Brazīlijas Augstākā vēlēšanu tribunāla prezidents iepazīstināja ar savas valsts vēlēšanu sistēmu un izmantotajām

metodēm elektroniskās vēlēšanu sistēmas testēšanai. Par savu pieredzi, ieviešot biometrisko vēlēšanu reģistrāciju un automātisko vēlēšanu rezultātu skaitīšanu, konferencē pastāstīja Kirgizstānas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētāja. Krievijas Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvis iepazīstināja ar Krievijas vēlēšanu sistēmu, komisiju uzbūvi un to sastāvu. Bulgārijas Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāve uzsvēra vēlēšanu novērošanas nozīmi un Centrālās vēlēšanu komisijas sēžu atklātību. Spānijas pārstāve iepazīstināja ar Spānijas un Latīņamerikas valstu sadarbību vēlēšanu komisiju apmācību, sabiedrības izglītošanas un demokrātisko vērtību stiprināšanas jomās.

Konferences paneldiskusijās tika pārrunātas metodes, kā pilnvērtīgāk nodrošināt balsstiesības, piemēram tiesības balsot, dzīvojot ārvalstīs vai ilgstošā prombūtnē, kā arī tika diskutēts par vēlēšanu registriem un to efektivitāti, vēlēšanu institūciju neatkarību un moderno tehnoloģiju ieviešanu vēlēšanu sistēmas attīstībā.

Plašāka informācija par šo konferenci pieejama Venēcijas Komisijas mājaslapā:

http://www.venice.coe.int/WebForms/pages/default.aspx?p=04_14th_EMB_conference

No 2017. gada 31. augusta līdz 2. septembrim Bukarestē, Rumānijā norisinājās Pasaules vēlēšanu organizāciju asociācijas (A-WEB) 3. Ģenerālās Asamblejas sēde un starptautiskā konference “Balsu skaitīšana un vēlēšanu rezultātu atskaite: tehnoloģiju izmantošana vēlēšanu procesa caurspīdīguma nodrošināšanā”. Šajos pasākumos Latviju pārstāvēja komisijas priekšsēdētājs A. Cimdars.

A-WEB ir starptautiska organizācija, kas apvieno pasaules vēlēšanu administrēšanas iestādes un kuras mērķis ir sekmēt zināšanu, informācijas un pieredzes apmaiņu par vēlēšanu jautājumiem un piedāvāt izglītības un mācību iespējas vēlēšanu administratoriem. A-WEB strādā, lai identificētu jaunākās tendences, problēmas un notikumus demokrātisku vēlēšanu un vēlēšanu procesu vadīšanā, tādējādi stiprinot demokrātiskas vēlēšanas pasaulē.

A-WEB 3. Ģenerālā Asambleja norisinājās 2017. gada 31. augustā, un svarīgākie darba kārtības jautājumi bija: 1) asociācijas statusa maiņa, proti, tās pārveidošana par starpvaldību organizāciju; 2) dalības maksa; 3) jauno asociācijas locekļu uzņemšana.

Pamatojoties uz Ģenerālās Asamblejas 2017. gada 31. augustā pieņemto Rezolūciju par A-WEB pārveidošanu par starptautisku starpvaldību organizāciju, A-WEB Sekretariāts aicināja asociācijas dalībniekus līdz 2017. gada novembra beigām izskatīt un pieņemt lēmumu par Konvencijas par Pasaules vēlēšanu institūcijas dibināšanu parakstīšanu. Latvijas Centrālā vēlēšanu komisija savā atbildē A-WEB Sekretariātam norādīja, ka tai nav pilnvaru pieņemt lēmumus attiecībā uz starptautisku konvenciju parakstīšanu, jo šādu dokumentu ratifikācija Latvijas Republikā ir valdības un parlamenta pāriņā.

2017. gada 1. un 2. septembrī notika A-WEB un Rumānijas Pastāvīgās vēlēšanu pārvaldes kopīgi rīkotā starptautiskā konference “Balsu skaitīšana un vēlēšanu rezultātu atskaite: tehnoloģiju izmantošana vēlēšanu procesa caurspīdīguma nodrošināšanā”. Šajā konferencē piedalījās vairāk nekā 130 vēlēšanu iestāžu pārstāvju un vēlēšanu ekspertu no 61 pasaules valsts.

Konferences pirmās dienas tēma bija “Tehnoloģijas vēlēšanu procesā: brīvprātīga izvēle vai obligāta nepieciešamība?”, bet konferences otrās dienas tēma – “Vēlēšanu administrēšanas sistēmas starp tradīcijām un inovācijām”. Šie problēmjautājumi tika pārrunāti arī darba grupās un diskusijās. Konference sniedza vērtīgu ieskatu tehnoloģiju attīstībā vēlēšanu organizēšanā, kā arī ļāva iepazīties ar citu valstu pieredzi un ieteikumiem, kā pielietot informācijas tehnoloģijas vēlēšanās.

A. Cimdars konferencē uzstājās ar prezentāciju “Vēlēšanu rezultātu noteikšana, izmantojot elektronisko balsu skaitīšanu: Latvijas pieredze”. Viņš iepazīstināja ar Latvijā lietoto elektronisko vēlēšanu administrēšanu sistēmu, īpaši pievēršoties vēlēšanu zīmju skenēšanas un elektroniskās balsu skaitīšanas modulim, un sniedzot savu vērtējumu par to, kā šīs tehnoloģijas palīdzējušas sekmēt balsu skaitīšanas caurspīdīgumu un sabiedrības uzticēšanos vēlēšanu rezultātiem.

2017. gada 25. septembrī Briselē, Beļģijā Centrālās vēlēšanu komisijas sekretārs R. Eglājs piedalījās Eiropas Komisijas ekspertu darba grupas vēlēšanu jautājumos sanāksmē, kuras darba kārtība bija šādi jautājumi: 1) Eiropas Komisijas kriptogrāfiskais rīks dalībvalstīm, ar kuru plānots novērst dubultbalsošanu Eiropas Parlamenta vēlēšanās; 2) citu dalībvalstu pilsoņu balsošana pašvaldību vēlēšanās un tās veicināšana; 3) Nīderlandes priekšlikums ieviest vienotas veidlapas kandidēšanas lieguma noskaidrošanai Eiropas Parlamenta vēlēšanās.

Sanāksmē Eiropas Komisijas pārstāvji ziņoja par dalībvalstu aptaujas rezultātiem, kuras mērķis bija noskaidrot dalībvalstu pieredzi, nodrošinot citu dalībvalstu pilsoņu balsošanas iespējas pašvaldību vēlēšanās. No 28 valstīm atbildes bija iesūtījušas 22 valstis, un iesūtītās atbildes liecināja, ka lielākajā daļā ES valstu citu dalībvalstu pilsoņi pašvaldību vēlēšanās tiek reģistrēti automātiski un vēlētāju informēšana ar vēstuļu starpniecību. (Šāda vēlētāju reģistrācijas kārtība ir arī Latvijā.)

Tāpat Eiropas Komisijas pārstāvji informēja, ka tuvākajos mēnešos tiks publicēts Eiropas Komisijas pētījums par dažādiem attālinātas balsošanas veidiem, un dalībvalstu pārstāvji tika informēti arī par kriptogrāfiskā rīka testēšanas kartību. Dalībvalstis tika aicinātas ziņot arī par personas dokumentu izmantošanas kārtību pašvaldību vēlēšanās. Sanāksmes dalībnieki uzklaušīja un pieņēma zināšanai arī Nīderlandes priekšlikumu ieviest vienotas veidlapas kandidēšanas lieguma noskaidrošanai Eiropas Parlamenta vēlēšanās, par kuru tiks gaidītas arī dalībvalstu rakstveida atsauksmes.

2017. gada 16. un 17. oktobrī Kišiņevā, Moldovā notika Moldovas Centrālās vēlēšanu komisijas izveidošanas 20. gadadienai veltīti pasākumi, kuros, atsaucoties Moldovas Centrālās vēlēšanu komisijas ielūgumam, piedalījās arī Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs A. Cimdars un komisijas locekle Inna Laizāne. Pasākumos piedalījās arī Albānijas, Azerbaidžānas, Baltkrievijas, Bulgārijas, Gruzijas, Kazahstānas, Rumānijas un Ukrainas nacionālo vēlēšanu komisiju pārstāvji, kā arī pārstāvji no Eiropas Padomes, ANO Attīstības programmas (UNDP) un IFES.

Jubilejas pasākumu ietvaros 2017. gada 16. oktobrī tika demonstrēta dokumentālā filma par Moldovas Centrālās vēlēšanu komisijas darbību divdesmit gados un notika paneldiskusija “Vēlēšanu procesa evolūcija Moldovas Republikā no partnerorganizāciju skatupunkta”. Šajos pasākumos ar uzrunām uzstājās Moldovas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētāja Alīna

Russu, Moldovas parlamenta priekšsēdētājs Andrians Kandu, Moldovas Konstitucionālās tiesas tiesnesis Vjačeslavs Zaporožans, UNDP pastāvīgā pārstāve Moldovā Davina Gerčeva, Asociācijas par demokrātiju caur līdzdalību (ADEPT) izpilddirektors Igors Bocans, Eiropas Padomes Vēlēšanu atbalsta nodaļas vadītājs Fransuā Frederiks, Moldovas Televīzijas un radio koordinācijas padomes priekšsēdētājs Dragošs Vikols, IFES vecākais padomnieks Pols DeGregorio, Asociācijas “Promo-Lex” programmu direktors Pavels Rostike u.c.

Vizītes ietvaros notika arī ārvalstu delegāciju tikšanās ar Moldovas Centrālo vēlēšanu komisiju.

2017. gada 17. oktobrī tika organizēta apaļā galda diskusija “Labā prakse dzimumu līdztiesīgu vēlēšanu procesa veicināšanā”. Tajā tika pārrunāti jautājumi, kas skar sieviešu līdzdalību vēlēšanu procesā. Diskusijas ietvaros Moldovas Centrālās vēlēšanu komisijas Tālākizglītības centra vēlēšanu jomā pārstāve prezentēja projektu par jaunas starptautiskas organizācijas “Sievietes vēlēšanu vadībā” (“Women in Electoral Management (WEM) - International”) izveidi. Organizācijas galvenie darbības virzieni būs statistikas datu apkopošana par sieviešu iesaisti vēlēšanu procesos, sieviešu un vīriešu vadītāju prasmju attīstība, apmācība dzimumu līdztiesības jautājumos.

Organizācijas mājaslapas adrese ir <http://wem.international> Vairāk par šo notikumu iespējams uzzināt: <http://wem.international/eng/newsroom/promoting-gender-equality-in-electoral-processes-best-practices-56>

2017. gadā kā viena no dibinātājām šai organizācijai pievienojās arī Latvijas Centrālā vēlēšanu komisija.

**Foto: Moldovas Centrālā vēlēšanu komisija.*

No 2017. gada 8. līdz 10. novembrim Sofijā, Bulgārijā norisinājās Eiropas valstu vēlēšanu administratoru asociācijas (ACEEEO) Ģenerālās asamblejas sēde un ikgadējā konference, kuras tēma šajā gadā bija “Apzinīgi vēlēti digitālajā laikmetā”. Šajos pasākumos Latvijas Centrālo vēlēšanu komisiju pārstāvēja komisijas priekšsēdētājs A.Cimdars, komisijas locekle Dzintra Kusiņa un Informācijas nodaļas vadītāja Kristīne Bērziņa.

Ģenerālās Asamblejas sēdē tika apstiprināts Asociācijas 2016. gada pārskats, pārrunāta 2017. gada stratēģiskajā plānā iekļauto pasākumu izpilde un 2017. gada vēlēšanu kalendārs. Par Asociācijas goda biedriem tika uzņemti bijusī Albānijas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētāja Leterija Leši (*Leterije Lleshi*) un bijušais Lietuvas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs Zenons Vaigauskas (*Zenonas Vaigauskas*). Ģenerālā Asambleja arī vienojās par ACEEEO 27. Starptautiskās konferences norises vietu – tika nolemts to sarīkot Lietuvā.

Savukārt konference “Apzinīgi vēlēti digitālajā laikmetā” pulcēja vienuviet vairāk nekā 100 vēlēšanu ekspertu no ACEEEO dalībvalstīm un starptautiskajām organizācijām. Konferencē tika aplūkoti tādi temati kā vēlēšanu informācijas pieejamība pieejamība digitālajā laikmetā, vēlēšanu administratoru loma vēlēšanu apziņas veidošanā pieaugošā informācijas apjoma un viltus ziņu kontekstā, priekšvēlēšanu kampaņu regulējums, jauno vēlēšanu informatīvās vajadzības, informācijas kanāli, informēšanas iespējas un iesaistīšana vēlēšanu procesā.

Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs A. Cimdars konferencē vadīja plenārsesiju “Apzinīgi vēlēti digitālajā laikmetā – labās prakses piemēri”, bet Informācijas nodaļas vadītāja K.Bērziņa piedalījās diskusijā par tēmu “Kā sasniegt jauno vēlēšanu paaudzi?”.

Ar pieredzi un labās prakses stāstiem konferencē uzstājās arī vēlēšanu komisiju pārstāvji un vēlēšanu eksperti no ASV, Baltkrievijas, Bosnijas un Hercegovinas, Bulgārijas, Gruzijas, Jordānijas, Kazahstānas, Kirgizstānas, Krievijas, Latvijas, Lietuvas, Moldovas, Palestīnas un Rumānijas, kā arī vairākām starptautiskām organizācijām – ACEEEO, ANO Attīstības programmas, EDSO Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību biroja, Eiropas Padomes Venēcijas komisijas, Starptautiskā demokrātijas un vēlēšanu palīdzības institūta (IDEA) un Starptautiskā vēlēšanu sistēmu fonda (IFES).

Nozīmīgākās konferences atziņas bija: demokrātiskā sabiedrībā pilsoņiem izvēle vēlēšanās jāpieņem, pamatojoties uz pieejamu, objektīvu un ticamu informāciju, nevis “viltus ziņām”, un demokrātijas stiprums ir atkarīgs no tā, cik objektīvi un uzticami ir informācijas avoti. Lai demokrātiska valsts iekārta būtu leģitīma, nepieciešams, lai vēlēti piedalītos vēlēšanās. Pieaugot informācijas tehnoloģiju pielietojumam un sociālo mediju izplatībai, nepieciešama lielāka valsts iesaistīšanās vēlēšanu līdzdalības veicināšanā, vienlaikus nodrošinot atbilstošus kontroles mehānismus, lai valsts iestāžu izplatītā informācija nebūtu vienpusēja un manipulējoša. Nepieciešams izstrādāt mūsdienu situācijai atbilstošu sociālo mediju regulējumu. Vēlēšanu komisijām jāizmanto mūsdienu tehnoloģiju sniegtās iespējas un labā prakse, lai palīdzētu vēlētiem orientēties pieejamās informācijas daudzumā. “Viltus ziņu” gadījumi ir jāizmeklē, un šie gadījumi ir jādara zināmi vēlētiem, lai izvēle vēlēšanās tiktu izdarīta, pamatojoties uz patiesu informāciju. Nepieciešams attīstīt arī “viltus ziņu” atklāšanas metodoloģiju. Vēlēšanu komisijām jāiesaistās vēlēšanu līdzdalības veicināšanā, izmantojot sociālo mediju un jauno informācijas tehnoloģiju sniegtās iespējas. Īpaši būtiski ir izmantot modernās tehnoloģijas jauno vēlēšanu informēšanā un līdzdalības veicināšanā. Organizējot vēlēšanas mūsdienās, īpaša uzmanība jāpievērš kibernetikas risinājumiem.

No 2017. gada 12. līdz 15. novembrim Kijevā, Ukrainā A. Cimdars un K. Kamradzis piedalījās Ukrainas Centrālās vēlēšanu komisijas izveidošanas 20. gadadienai veltītajā starptautiskajā konferencē “Vēlēšanu administrēšanas sistēma: uzlabošanas iespējas”.

Konferenci organizēja Eiropas Padomes birojs Ukrainā sadarbībā ar Ukrainas Centrālo vēlēšanu komisiju un starptautiskajiem partneriem – EDSO projektu koordinatoru Ukrainā un IFES. Konferencē tika diskutēti par Ukrainas vēlēšanu administrēšanas sistēmas attīstības un uzlabošanas iespējām. Konferencē piedalījās vairāk nekā 130 dalībnieku, tai skaitā no Armēnijas, Baltkrievijas, Gruzijas, Kazahstānas, Kirgizstānas, Latvijas, Lietuvas un Moldovas nacionālajām vēlēšanu iestādēm, Ukrainas nacionālās likumdošanas un tiesu sistēmas iestādēm un starptautiskajām vēlēšanu organizācijām.

Konferencē Ukrainas Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji iepazīstināja ar Ukrainas parlamenta pirmajā lasījumā atbalstīto jauno Vēlēšanu kodeksu, kas apvienos septiņus līdz šim spēkā esošos vēlēšanu likumus un paredz vairākas būtiskas izmaiņas Ukrainas vēlēšanu sistēmā. Piemēram, mažoritārās vēlēšanu sistēmas atcelšanu parlamenta un apgabalu un lielo pilsētu pašvaldību vēlēšanās, vēlēšanu apgabalu samazināšanu no 225 uz 27, iespēju balsot ne tikai par partijām, bet arī par konkrētiem kandidātiem u.c. Līdz ar to konferences ietvaros notika diskusijas par jauno Vēlēšanu kodeksu.

Konferencē tika diskutēti ne tikai par dažādām metodēm un pieejām, kā modernizēt vēlēšanu administrēšanas sistēmu un vēlēšanu procesus Ukrainā, bet bija arī iespēja iepazīties ar citu valstu labas prakses piemēriem. Piemēram, Latvijas Centrālās komisijas priekšsēdētājs A. Cimdars Ukrainas kolēģus un konferences dalībniekus iepazīstināja ar Latvijas elektronisko vēlēšanu administrēšanas sistēmu.

Sīkāk par konferenci: <https://www.coe.int/en/web/kyiv/-/ukraine-s-central-election-commission-discussed-challenges-for-the-future-in-the-light-of-its-20th-anniversary>

**Foto: Ukrainas Centrālā vēlēšanu komisija.*

2017. gada 28. novembrī Vīnē, Austrijā norisinājās EDSO rīkots seminārs par vēlēšanu novērošanu un mūsdienu tehnoloģiju izmantošanu vēlēšanu procesā. Šajā seminārā piedalījās EDSO dalībvalstu vēlēšanu iestāžu, pastāvīgo pārstāvniecību, EDSO iestāžu un ar vēlēšanām saistītu sabiedrisko organizāciju pārstāvji. Latvijas Centrālo vēlēšanu komisiju seminārā pārstāvēja komisijas sekretārs R. Eglājs. Semināra darba kārtībā bija divi galvenie jautājumi -

starptautiskās saistības un demokrātisku vēlēšanu standarti un informācijas tehnoloģijas vēlēšanu procesā. Par šiem jautājumiem ar ziņojumiem uzstājās pārstāvji no Gruzijas, Krievijas, Austrijas, Portugāles, ANO Attīstības programmas, EDSO Bosnijas un Hercegovinas misijas. R. Eglājs sanāksmē uzstājās ar ziņojumu par Latvijas pieredzi vēlēšanu rezultātu apkopošanā un publicēšanā vēlēšanu naktī, internetā publicējot rezultātus dažādos griezumos, t.sk. vēlēšanu rezultātus katrā vēlēšanu iecirknī. Vēlēšanu rezultātu publicēšana vēlēšanu iecirkņu griezumā ir ļoti nozīmīga, jo nodrošina gan sabiedrības pieprasījumu pēc informācijas, gan veicina uzticību vēlēšanu rezultātiem, samazina kļūdu iespējamību un apgrūtina vēlēšanu rezultātu viltošanu.

2017. gada 15. decembrī Briselē, Beļģijā notika Eiropas Komisijas pilsoņu iniciatīvu ekspertu darba grupas sanāksme, kurā piedalījās ES dalībvalstu vēlēšanu rīkotāju, pastāvīgo pārstāvniecību un ES iestāžu pārstāvji. Latvijas Centrālo vēlēšanu komisiju šajā sanāksmē pārstāvēja komisijas sekretārs R. Eglājs. Sanāksmes darba kārtībā bija iekļauti šādi jautājumi:

- 1) pašreizējais Eiropas pilsoņu iniciatīvu (EPI) stāvoklis – aktuālās iniciatīvas, ziņojums par 2011. gada EPI regulas piemērošanu, ES Tiesas spriedumi,
- 2) jaunas EPI regulas projekts – EK projekta saturs un tā apspriešana iestādēs un dalībvalstīs,
- 3) tiešsaistes parakstu vākšanas sistēmas,
- 4) elektroniskā paraksta izmantošana iniciatīvu atbalstam,
- 5) parakstītāju dati,
- 6) EPI interneta portāla veidošana.

Eiropas Komisijas pārstāvji informēja, ka par vienu EPI, kas rosina aizliegt glifosāta izmantošanu, ir savākts vajadzīgais miljons parakstu, ir notikusi uzklausišana Eiropas Komisijā un Eiropas Parlamentā. 2018. gada maijā Eiropas Komisijas iecerējusi nākt klājā ar Pārtikas likuma ierosinājumu un plāno izveidot vienotus risku indikatorus. Savukārt par iniciatīvu “Ūdens ir cilvēktiesības un sabiedrisks labums, ne prece” Eiropas Komisija gatavo likumdošanas aktu. Eiropas augšņu sargāšanas EPI beigusies, nesavācot nepieciešamo miljonu atbalsta paziņojumu, bet attiecībā uz ziņojumu par 2011. gada EPI regulas piemērošanu Eiropas Komisija informēja, ka otrais ziņojums jāpabeidz līdz 2018. gada martam.

Līdz šim Eiropas Komisija ir atteikusi sešu EPI reģistrēšanu. Četrās lietās tiesa atbalstījusi Eiropas Komisijas lēmumu, no tiem divi lēmumi ir pārsūdzēti. Par sekmīgo iniciatīvu izskatīšanu Eiropas Komisija ir pieņēmusi četrus lēmumus, par vienu iesniegta sūdzība tiesā. Viena sūdzība iesniegta arī ES Ombudam, taču tā noraidīta un Eiropas Komisijas rīcība atzīta par pareizu.

Sanāksmes laikā Eiropas Komisija iepazīstināja arī ar jaunās EPI regulas projektu, kas paredz samazināt parakstīšanās vecumu līdz 16 gadiem, sagatavot elektronisku EPI platformu un izveidot kontaktpunktus EPI atbalstam. Par parakstīšanās vecuma cenza samazināšanu plānotas diskusijas arī ES Padomes Vispārīgo lietu darba grupā. Attiecībā uz EPI platformu Eiropas Komisija informēja, ka tā paredzēta gan iesaistītajām valsts iestādēm, gan EPI rīkotājiem, tā izveidei piešķirts 500 000 eiro un iecerēts, ka šī platforma darbu sāks 2018. gada pavasarī. Somijas un Igaunijas pārstāvji klātesošos iepazīstināja ar pilsoņu iniciatīvu elektronisko saskarni savās valstīs. Igaunijas pārstāvis norādīja, ka, izstrādājot pilsoņu iniciatīvu portālu, izmantota Somijas un Latvijas pieredze.

2.6. Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji – starptautiskie vēlēšanu novērotāji

2017. gadā Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji tika uzaicināti piedalīties Armēnijā, Igaunijā, Kirgizstānā un Slovēnijā notiekošo vēlēšanu novērošanā. Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvju dalība vēlēšanu novērošanā galvenokārt bija saistīta ar pieredzes apmaiņu un attīstības palīdzības sniegšanu citu valstu nacionālajām vēlēšanu institūcijām. Novērojot vēlēšanas citās valstīs, Centrālā vēlēšanu komisija nav pilnvarota un atturas sniegt atzinumus par vēlēšanu atbilstību demokrātiskajiem un starptautiskajiem standartiem, jo sadarbojas ar ārvalstu nacionālajām vēlēšanu institūcijām un pieredzes apmaiņas nolūkā novēro konkrētu vēlēšanu jomu – vēlēšanu administrēšanu.

2017. gada 2. aprīlī Armēnijā notika Nacionālās padomes (parlamenta) vēlēšanas. Pēc Armēnijas Centrālās vēlēšanu komisijas uzaicinājuma šo vēlēšanu novērošanā piedalījās arī Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētāja vietnieks Kārlis Kamradzis un komisijas locekle Sniedze Sproģe.

Vizītes laikā komisijas pārstāvjiem bija iespēja novērot vēlēšanu iecirkņu atvēršanu, balsošanas norisi un balsu skaitīšanu vēlēšanu iecirkņos un piedalīties Armēnijas Centrālās vēlēšanu komisijas organizētajā konferencē vēlēšanu novērotājiem un citiem interesentiem, kurā klātesošie tika informēti par veiktajām izmaiņām vēlēšanu norisi regulējošajos tiesību aktos un citām izmaiņām vēlēšanu kārtībā un tehniskajā aprīkojumā. 2017. gada parlamenta vēlēšanas Armēnijā bija pirmās vēlēšanas kopš pārejas uz parlamentāru pārvaldes formu un mažoritārās sistēmas nomaiņu ar proporcionālo pārstāvniecību.

Vēlēšanām Armēnija bija sadalīta 12 vēlēšanu apgabalos, vēlēšanas nodrošināja Centrālā vēlēšanu komisija, kurā ir septiņi komisijas locekļi, 38 teritoriālās vēlēšanu komisijas un 2009 vēlēšanu iecirkņu komisijas. Vēlēšanās piedalījās deviņi kandidātu saraksti (pieci politisko partiju un četri partiju apvienību saraksti) un 1558 deputātu kandidāti. Lai iegūtu vietas parlamentā, partijām bija nepieciešams pārvarēt 5 procentu, bet partiju apvienībām – 7 procentu barjeru.

No 2008. gada iedzīvotāju reģistrā iekļauj arī personas foto un pirkstu nospiedumus, un šī informācija tiek izmantota vēlētāju reģistrēšanai vēlēšanu iecirkņos. Atbilstošs tehniskais aprīkojums personas apliecinājo dokumentu pārbaudei, vēlētāja talona izdrukāšanai, pirkstu nospiedumu paņemšanai pieejams visos iecirkņos. Pirmo reizi visi vēlēšanu iecirkņi bija aprīkoti arī ar tiešsaistes videokamerām.

Tomēr vēlētāja reģistrācijas kārtība vēlēšanu iecirknī ir visai sarežģīta. Vēlētājam ierodoties iecirknī, jāuzrāda pase un jāatstāj rādītājpirksta nospiedums speciālā elektroniskā ierīcē. Tad vēlētājam tiek izdrukāts un izsniegts īpašs talons, kurā ir vēlētāja fotogrāfija un kārtas numurs vēlētāju sarakstā. Uzrādot šo talonu, vēlētājam izsniedz vēlēšanu zīmes un vēlēšanu aploksni. No visām zīmēm vēlētājam jāizvēlas viena, tā jāievieto aploksnē, bet liekās vēlēšanu zīmes jāatstāj vēlēšanu kabīnes speciālā nodalījumā. Pirms iemest aploksni vēlēšanu kastē uz vēlētāja aizlīmētās aploksnēs speciāli izveidotā nogrieztā stūrī, kur redzama vēlēšanu zīme, komisijas loceklis aploksnē esošajai vēlēšanu zīmei pielīmē uzlīmi ar hologrammu. Vēlētājs iemēt aploksni vēlēšanu kastē, bet savu vēlētāja talonu – arī īpašā aizzīmogatā kastē. Pirms

balsu skaitīšanas tiek salīdzināts vēlētājiem izsniegto talonu skaits un vēlēšanu kastē iemesto aploksņu skaits.

Pavisam vēlēšanām bija reģistrēti 2 588 468 pilsoņu, tai skaitā vēlētāji ārvalstīs, no kuriem vēlēšanās piedalījās 60,87 procenti vēlētāju. Iekļūšanai parlamentā nepieciešamo procentu barjeru pārvarēja un vietas parlamentā ieguva četru partiju un partiju apvienību kandidātu saraksti. Vadošā Republikāņu partija ieguva 55% balsu, divas opozīciju partiju koalīcijas attiecīgi 30 procentu un 9 procentu balsu, bet nacionālistiskā partija “Dašnakcutjun” – gandrīz 7 procentu balsu.

Par 2017. gada 2. aprīļa Armēnijas parlamenta vēlēšanām pieejams arī EDSO Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību biroja novērošanas misijas ziņojums, ar kuru iespējams iepazīties biroja interneta vietnē, adresē <https://www.osce.org/odihr/328226?download=true>

2017. gada 15. oktobrī Kirgizstānā notika valsts prezidenta vēlēšanas. Atsaucoties Kirgizstānas Centrālās vēlēšanu komisijas uzaicinājumam, šo vēlēšanu novērošanā piedalījās Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas sekretārs Ritvars Eglājs.

Novērošanas programma ietvēra vēlēšanu iecirkņu un Kirgizstānas Centrālās vēlēšanu komisijas rīkoto preses konferenci apmeklēšanu. Vizītes laikā Kirgizstānā novērotājiem bija iespēja iepazīties ar Kirgizstānas vēlēšanu sistēmu, balsošanas kārtību un rezultātu publicēšanas kārtību.

Vēlētāju reģistrācijai un balsošanai Kirgizstānā tiek izmantotas elektroniskās iekārtas. Pirmkārt, balsotāja balsstiesības tiek noskaidrotas biometriski pēc pirksta nospieduma (ja neizdodas, tad pēc balsotāja fotogrāfijas). Otrkārt, vēlēšanu zīmes tiek mestas elektroniskā urnā, kas tās ieskenē. Balsu skaitīšana sākas ar skenēšanas rezultātu izdruku, taču juridisks spēks ir tikai ar rokām saskaitītajiem vēlēšanu rezultātiem. Ja abi balsu skaitīšanas rezultāti atšķiras, balsis jāpārskaita. Provizoriskskie un galīgie vēlēšanu rezultāti tiek nekavējoties pārraidīti uz centrālo serveri un publicēti Centrālās vēlēšanu komisijas mājaslapā.

Vēlēšanu dienā tika apmeklēti vairāki vēlēšanu iecirkņi galvaspilsētā Biškekā. Redzētais atstāja brīvu vēlēšanu iespaidu, uzturēšanās laikā vēlēšanu pārkāpumu nebija. Visos iecirkņos bija daudz vietējo novērotāju, kas pārstāvēja sabiedriskās organizācijas un kandidātus. To ērtībām ekrānos tika rādīti atnākušo vēlētāju foto, viņu balsstiesību pārbaudes statuss un pašreizējais nobalsojušo skaits.

Novērošanas laikā R.Eglājs sniedza interviju vietējam franču-vācu interneta žurnālam “Novastan”, daloties novērošanas iespaidos un aprakstot Kirgīzijas balsošanas kārtību.

Kirgizstānas prezidenta pilnvaru laiks ir seši gadi, un amatu drīkst ieņemt tikai vienu reizi. Tāpēc līdzšinējais prezidents nekandidēja, un varas partiju kandidāts bija premjerministrs Sooronbajs Žeenbekovs. Par galveno viņa sāncensi izvirzījās bijušais premjers Omurbeks Babanovs, pavisam 2017. gada prezidenta vēlēšanās piedalījās 11 kandidāti.

Vēlētāju sarakstos bija reģistrēti 3 024 770 balsstiesīgi pilsoņi, no kuriem vēlēšanās piedalījās 56,32 procenti. Vēlēšanu norisi nodrošināja 54 apgabala vēlēšanu komisijas un 2375 vēlēšanu

iecirkņu komisijas, ieskaitot 37 vēlēšanu iecirkņus, kas bija izveidoti Kirgizstānas Republikas vēstniecībās un konsulātos ārvalstīs.

Vēlēšanās Žeenbekovs guva 54,2 procentus balsu un tika ievēlēts, Babanovs saņēma 33,5 procentus balsu. Vēlētāju atbalsts pārējiem deviņiem kandidātiem bija niecīgs, nevienam no kandidātiem nerasniedzot pat 10 procentus. Gan EDSO, gan NVS novērotāji atzina balsošanu par brīvu un balsu skaitīšanu par godīgu.

Par 2017. gada 15. oktobra Kirgizstānas prezidenta vēlēšanām pieejams arī EDSO Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību biroja novērošanas misijas ziņojums, ar kuru iespējams iepazīties biroja interneta vietnē, adresē <https://www.osce.org/odihr/elections/kyrgyzstan/374740?download=true>

2017. gada 15. oktobrī Igaunijā notika pašvaldību vēlēšanas. Kā Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji vēlēšanu novērošanas programmā piedalījās komisijas loceklis Valdis Verners un Informācijas nodaļas sabiedrisko attiecību speciāliste Līva Laizāne.

Vizītes ietvaros Igaunijas Valsts vēlēšanu biroja vadītājs Prīts Vinkels iepazīstināja vēlēšanu novērotājus ar Igaunijas pašvaldību vēlēšanu norisi un jauninājumiem, kas ieviesti pēdējos gados. Igaunijā pašvaldību vēlēšanas norisinās 11 dienas, no kurām septiņas dienas ir iespējama iepriekšējā balsošana, tai skaitā arī balsošana internetā. Pašvaldību vēlēšanās tā norisinājās no 5. līdz 11. oktobrim. Pēc tam trīs dienu laikā līdz vēlēšanām tiek apkopoti iepriekšējās balsošanas rezultāti, un vienpadsmitā diena ir galvenā pašvaldību vēlēšanu diena. Vēlēšanu ilgums ir līdzīgs Somijas un Zviedrijas vēlēšanām.

2017. gada vēlēšanas bija pirmās pašvaldību vēlēšanas, kurās vēlēšanās drīkstēja piedalīties vēlētāji no 16 gadu vecuma. Jauno vēlētāju piesaistei tika veidotas īpašas kampaņas, reklāmas klipī, piesaistītas jauniešiem atpazīstamas personības. Novērotāji tika iepazīstināti arī ar Igaunijas elektronisko balsošanas sistēmu. Komunikācijas aģentūras "META" sabiedriskās politikas un regulēšanas jautājumu speciālists Andreas Kaju iepazīstināja ar pašvaldību vēlēšanu politisko vidi, konfliktiem un priekšvēlēšanu kampaņu tendencēm.

Vēlēšanu dienā Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvjiem bija iespēja novērot balsošanas norisi vairākos vēlēšanu iecirkņos, tai skaitā vēlēšanu iecirknī vienā no Tallinas tirdzniecības centriem un pilsētas rajonā ar lielu krievvalodīgo īpatsvaru. Vēlēšanu dienas beigās tika novērota arī balsu skaitīšana elektroniskajā balsošanas sistēmā, kad internetā nodotās balsis tika pievienotas centrālajai balsu skaitīšanas sistēmai. Kopumā elektroniskajā balsošanā bija nobalsojuši 27,8 procenti vēlētāju.

Vēlēšanas notika 79 pašvaldībās, un vēlēšanām tika izveidoti 557 vēlēšanu iecirkņi, kas balsotājiem bija atvērti no plkst. 9.00 līdz 20.00. Vēlēšanām tika reģistrēti 1 100 647 balsstiesīgi pilsoņi, no kuriem vēlēšanās piedalījās 53,3 procenti vēlētāju.

2017. gada 22. oktobrī Slovēnijā notika prezidenta vēlēšanas. Pēc Slovēnijas Valsts vēlēšanu komisijas uzaicinājuma to novērošanā piedalījās Centrālās vēlēšanu komisijas piedalījās priekšsēdētāja vietnieks K. Kamradzis.

Slovēnijas prezidents tiek ievēlēts uz pieciem gadiem. Ja pirmajā kārtā neviens no kandidātiem neiegūst nepieciešamo balsu vairākumu (50%+1), pēc trīs nedēļām tiek rīkota otrā vēlēšanu kārtā, kurās piedalās divi vēlēšanu pirmajā kārtā visvairāk balsu ieguvušie kandidāti.

2017. gada Slovēnijas prezidenta vēlēšanām tika reģistrēti deviņi kandidāti. Vēlēšanas notika astoņos vēlēšanu apgabalos, kuri ir sadalīti mazākās vienības – 88 vēlēšanu rajonos. Vēlēšanām tika izveidots 3291 vēlēšanu iecirknis, to skaitā arī vēlēšanu iecirkņi vairāk nekā 30 Slovēnijas diplomātiskajās un konsulārajās pārstāvniecībās ārvalstīs.

Vēlētāju uzskaitē tiek lietots vēlētāju reģistrs. Pastāv pasta balsošana. Iepriekšējai balsošanai, kura notiek vēlēšanu nedēļā no otrdienas līdz ceturtdienai, valstī ir izveidoti 99 iecirkņi, kuros var nobalsot attiecīgā rajona vēlētāji.

Slovēnijas Valsts vēlēšanu komisijas mājaslapā bija pieejams vēlēšanu iecirkņu saraksts ar norādi, kur atrodas attiecīgais vēlēšanu iecirknis un kādas ir iecirkņa robežas (skat.: <http://www.dvk-rs.si/index.php/si/kje-in-kako-volim/volilne-enote>). Tāpat Slovēnijas Valsts vēlēšanu komisijas mājaslapā tika apkopoti dati par vēlētāju aktivitāti un vēlēšanu rezultāti. Dati tika atjaunoti salīdzinoši reti, jo no vēlēšanu iecirkņiem tie vispirms tika nosūtīti rajona vēlēšanu komisijai, kura tos pārbaudīja un tad sūtīja uz nacionālo vēlēšanu komisiju, kas tos publicēja.

Vēlēšanu dienā K. Kamradzis novēroja vēlēšanas Slovēnijas galvaspilsētas Ļubļanas vēlēšanu iecirkņos. Salīdzinot ar Latviju, vēlēšanu iecirkņi ir nelieli, vēlēšanu iecirkņu komisijās Slovēnijā ir seši komisijas locekļi, no kuriem iecirkņa atvēršanā jāpiedalās trim. Komisijas darbs tiek organizēts tā, ka trīs komisijas locekļi apkalpo vēlētājus pirmajā dienas pusē, bet trīs – otrajā dienas pusē. Visi seši sanāk uz iecirkņa slēgšanu un balsu skaitīšanu. Kopumā Slovēnijas Prezidenta vēlēšanas noritēja mierīgi, aktivitāte bija salīdzinoši zema, – vēlēšanās piedalījās 41 procents balsstiesīgo pilsoņu.

Nemot vērā to, ka vēlēšanu pirmajā kārtā neviens kandidāts neieguva vairāk nekā 50 procentus balsu, pēc trīs nedēļām tika organizēta Prezidenta vēlēšanu otrā kārtā, kurā balsu vairākumu ieguva un tika pārvēlēts esošais Slovēnijas prezidents Boruts Pahors.

Par 2017. gada Slovēnijas prezidenta vēlēšanām pieejams arī EDSO Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību biroja ekspertu grupas ziņojums, ar kuru iespējams iepazīties biroja interneta vietnē, adresē <https://www.osce.org/odihr/elections/slovenia/363561?download=true>

2.7. Pieredzes apmaiņas vizītes

Pēc nepieciešamības Centrālā vēlēšanu komisija organizē arī pieredzes apmaiņas vizītes citu valstu nacionālo vēlēšanu komisiju pārstāvjiem un piedalās citu valstu vai starptautisko organizāciju rīkotajos pieredzes apmaiņas pasākumos.

2017. gada 7. augustā Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvji piedalījās vienas dienas pieredzes apmaiņas vizītē Viļņā Lietuvā, kuras

mērķis bija iepazīties ar Lietuvas Centrālās vēlēšanu komisijas pieredzi, organizējot un nodrošinot vēlētāju tiešsaistes reģistrāciju vēlēšanu iecirkņos, izmantojot elektronisko vēlētāju reģistru.

Latvijas Centrālo vēlēšanu komisiju šajā pieredzes apmaiņas vizītē pārstāvēja komisijas priekšsēdētājs A. Cimdars, bet Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi – priekšnieka vietnieks un Personas datu apstrādes departamenta direktors Uldis Apsītis. Latvijas puses intereses bija saistīta ar Saeimā aizsākto diskusiju Valsts pārvaldes un pašvaldību lietu komisijā par nepieciešamību izstrādāt tiesisko regulējumu, kā Saeimas vēlēšanās var piedalīties vēlētāji, kuru rīcībā ir tikai personas apliecība (eID), bet nav pases. Papildus pamattēmai tika pārrunāta arī Lietuvas pieredze, reglamentējot vēlēšanu procesa filmēšanu un fotografēšanu vēlēšanu iecirkņos un vēlētāju atrašanās vietās ar mērķi nodrošināt balsošanas aizklātumu un personas privātumu.

3. BUDŽETA INFORMĀCIJA

Centrālās vēlēšanu komisijas finansējums funkciju īstenošanai tiek veidots no valsts pamatbudžeta līdzekļiem. 2017. gadā Centrālās vēlēšanu komisijas pamatfunkciju izpildi nodrošināja budžeta programmas „Vispārējā vadība” un “Pašvaldību vēlēšanas”.

Budžeta programmas 01.00.00 “Vispārējā vadība” ieņēmumus 2017. gadā veidoja dotācija no valsts pamatbudžeta 478 890 eiro. Budžeta programmas izpildei izlietoti 476 976 eiro.

Budžeta programmas 03.00.00 “Pašvaldību vēlēšanas” ieņēmumus 2017. gadā veidoja dotācija no valsts pamatbudžeta 711 123 eiro. Budžeta programmas izpildei izlietoti 710 552 eiro. Lielāko šīs programmas izdevumu daļu – 585 407 eiro sastādīja vēlēšanu e-pakalpojuma nodrošināšana.

Līdz ar to faktiski 2017. gadā ir apgūti 1 187 528 eiro jeb 99,8 procenti no plānotā budžeta, kas ir par 472 336 eiro vairāk nekā iepriekšējā gadā. 2016. gadā Centrālās vēlēšanu komisijas finansējums bija 715 192 eiro. Iepriekšējā pārskata gadā tika sagatavota daļa no pašvaldību vēlēšanu organizēšanai nepieciešamā elektroniskā pakalpojuma, kas nodrošināja kandidātu sarakstu sagatavošanu, iesniegšanu un pārbaudi tiešsaistē.

Centrālā vēlēšanu komisija 2017. gadā ir noslēgusi 32 saimnieciskās darbības līgumus un veikusi 20 iepirkumus centralizētajā EIS sistēmā. Saskaņā ar „Publisko iepirkumu likumu” tika veikta valsts iepirkuma procedūra – atklāts konkurss “E-pakalpojums: 2018. gada Saeimas vēlēšanu organizēšana”, kura mērķis bija 2018. gada Saeimas vēlēšanu kandidātu sarakstu elektroniskas sagatavošanas, iesniegšanas un publicēšanas nodrošināšana, elektroniska vēlēšanu gaitas žurnāla nodrošināšana un vēlēšanu rezultātu elektroniskā apkopošana. Atbilstoši Publisko iepirkumu likuma 9. pantam notika arī iepirkums „Pasažieru automobiļa noma Centrālās vēlēšanu komisijas vajadzībām”.

3.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums 2017. gadā (eiro)

3.1.1. Kopsavilkums

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	2016. gadā (faktiskā izpilde)*	Plāns 2017. gadam	Faktiskā izpilde 2017. gadā*
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	715 192	1 190 013	1 187 528
	t.sk. dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	715 192	1 190 013	1 187 528
2.	Izdevumi (kopā)	715 192	1 190 013	1 187 528
2.1.	Uzturēšanas izdevumi (kopā)	711 702	1 188 021	1 185 536

2.1.1.	Starptautiskā sadarbība, (biedra naudas iemaksa Eiropas valstu vēlēšanu organizatoru asociācijā)	1 800	1 800	1 800
2.1.2.	Pārējie uzturēšanas izdevumi	709 902	1 186 221	1 183 736
2.2.	Izdevumi kapitālieguldījumiem	3 490	1 992	1 992

** Noteikts saskaņā ar naudas plūsmas principu.*

3.1.2. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums programmai 01.00.00 "Vispārējā vadība"

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	2016. gadā (faktiskā izpilde)*	Plāns 2017. gadam	Faktiskā izpilde 2017. gadā*
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	464 303	478 890	476 976
	t.sk. dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	464 303	478 890	476 976
2.	Izdevumi (kopā)	464 303	478 890	476 976
2.1.	Uzturēšanas izdevumi (kopā)	460 813	476 898	474 984
2.1.1.	Starptautiskā sadarbība, (biedra naudas iemaksa Eiropas valstu vēlēšanu organizatoru asociācijā)	1 800	1 800	1 800
2.1.2.	Pārējie uzturēšanas izdevumi	459 013	475 098	473 184
2.2.	Izdevumi kapitālieguldījumiem	3 490	1 992	1 992

** Noteikts saskaņā ar naudas plūsmas principu.*

3.1.3. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums programmai 03.00.00 "Pašvaldību vēlēšanas"

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	2016. gadā (faktiskā izpilde)*	Plāns 2017. gadam	Faktiskā izpilde 2017. gadā*
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	250 889	711 123	710 552
	t.sk. dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	250 889	711 123	710 552
2.	Izdevumi (kopā)	250 889	711 123	710 552
2.1.	Uzturēšanas izdevumi (kopā)	250 889	711 123	710 552
2.2.	Izdevumi kapitālieguldījumiem	0	0	0

* Noteikts saskaņā ar naudas plūsmas principu.

4. PERSONĀLS

Centrālās vēlēšanu komisijas sastāvā ir deviņi locekļi, no kuriem priekšsēdētāju un septiņus locekļus ievēlē Saeima, bet vienu locekli no tiesnešu vidus – Augstākā tiesa savā plēnumā. Centrālās vēlēšanu komisijas vēlēšanām jānotiek ne vēlāk kā sešu mēnešu laikā pēc jaunās Saeimas sanāksšanas, līdz ar to Centrālās vēlēšanu komisijas pilnvaru termiņš ir četri gadi.

Pirmajā sēdē Centrālā vēlēšanu komisija no sava vidus ievēlē priekšsēdētāja vietnieku un sekretāru. Priekšsēdētājs, priekšsēdētāja vietnieks un sekretārs Centrālajā vēlēšanu komisijā strādā pastāvīgi. Pārējie komisijas locekļi no tiešajiem pienākumiem savā darbavietā tiek atbrīvoti uz komisijas locekļa pienākumu pildīšanas laiku.

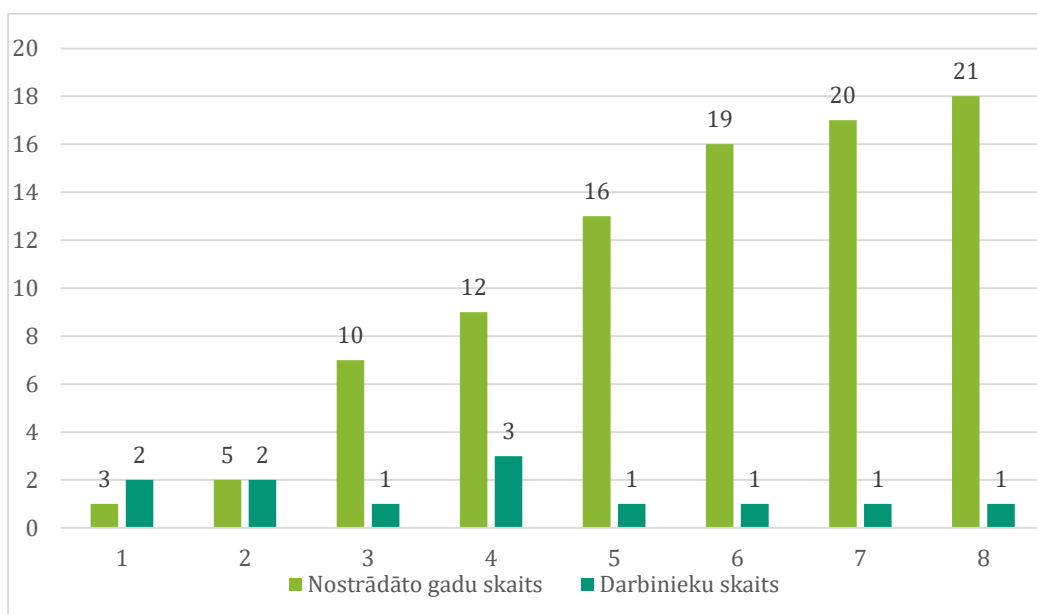
Ieskaitot deviņus Centrālās vēlēšanu komisijas locekļus, 2017. gadā Centrālajā vēlēšanu komisijā bija 21 amata vieta, kurā bija nodarbināts 21 speciālists. (*Skat. 9. tabulu.*) Papildus dažādos pašvaldību vēlēšanu sagatavošanas posmos atsevišķu darbu veikšanai Centrālā vēlēšanu komisija 2017. gadā nodarbināja 32 līgumdarbiniekus.

9.tabula

Centrālās vēlēšanu komisijas amatpersonas un darbinieki

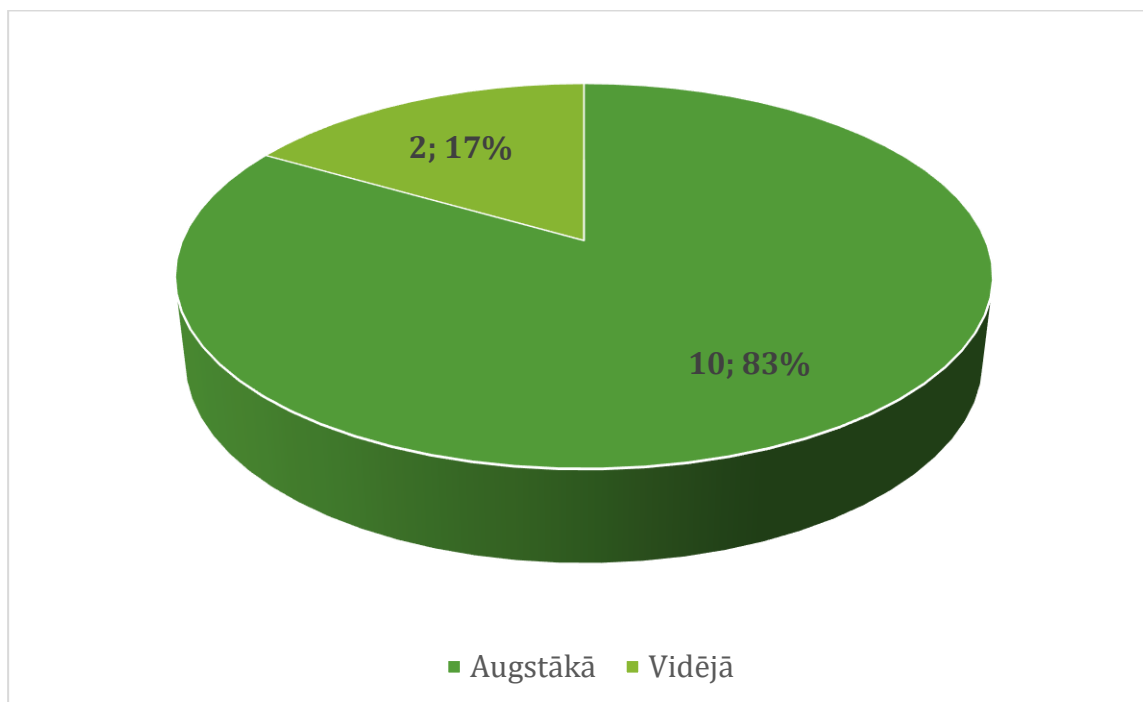
Amata vietu skaits	Amatpersonu/darbinieku skaits	Amata nosaukums
9	9	Centrālās vēlēšanu komisijas locekļi
1	1	Finanšu nodaļas vadītājs
1	1	Juridiskās nodaļas vadītājs
1	1	Informācijas nodaļas vadītājs
1	1	Lietvedības nodaļas vadītājs
1	1	vecākais grāmatvedis - ekonomists
1	1	juriskonsults
1	1	vecākais speciālists sadarbībai ar ārvalstu vēlēšanu institūcijām
2	2	vecākais lietvedis
1	1	sistēmu administrators
1	1	biroja tehnikas administrators
1	1	apkopējs

Darbinieku nostrādāto gadu skaits Centrālajā vēlēšanu komisijā*

* Izņemot Centrālās vēlēšanu komisijas locekļus.

Centrālās vēlēšanu komisijas darbinieku izglītība*

* Izņemot Centrālās vēlēšanu komisijas locekļus.

5. SADARBĪBA AR SABIEDRĪBU

5.1. Pasākumi, kas veikti sabiedrības informēšanai un izglītošanai

Pasākumus sabiedrības informēšanai Centrālā vēlēšanu komisija īsteno atbilstoši likuma „Par Centrālo vēlēšanu komisiju” 6. panta 7.² daļai, kas nosaka, ka viens no Centrālās vēlēšanu komisijas pienākumiem ir informēt sabiedrību par vēlēšanu un tautas nobalsošanas un likumu ierosināšanas kārtību, un labas pārvaldības principiem.

2017. gadā galvenās Centrālās vēlēšanu komisijas prioritātes darbā ar sabiedrību bija:

- 1) sabiedrisko attiecību un reklāmas aktivitāšu īstenošana, lai informētu par 2017. gada republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu sagatavošanu, norisi un rezultātiem;
- 2) sabiedrības informēšana par balsošanas nosacījumiem 2017. gada republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanās;
- 3) sabiedrisko attiecību un reklāmas aktivitāšu plānošana un atsevišķu pasākumu sabiedrības informēšanai īstenošana par 2018. gada 13. Saeimas vēlēšanām.

2017. gadā Centrālās vēlēšanu komisijas Informācijas nodaļa sagatavoja un plašsaziņas līdzekļiem izsūtīja 37 ziņas preseī par nozīmīgākajiem Centrālās vēlēšanu komisijas lēmumiem, pašvaldību vēlēšanu nosacījumiem, kandidātu sarakstu iesniegšanu, vēlēšanu norisi un rezultātiem, kā arī citiem notikumiem, kas saistīti ar Centrālās vēlēšanu komisijas darbu.

Notika arī vairākas Centrālās vēlēšanu komisijas preses konferences par vēlēšanu reģistrācijas kārtību pašvaldību vēlēšanās un pašvaldību vēlēšanu nosacījumiem. Jau ierasti visa gada garumā plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem bija iespēja piedalīties Centrālās vēlēšanu komisijas sēdēs, kuras bija atklātas un par kurām informācija bija pieejama Centrālās vēlēšanu komisijas mājaslapā internetā un tika izsūtīta plašsaziņas līdzekļiem.

Centrālās vēlēšanu komisijas un plašsaziņas līdzekļu sadarbības rezultātā Latvijas nacionālajos un reģionālajos preses izdevumos un interneta portālos 2017. gadā tika publicēti vairāki simti rakstu par Centrālās vēlēšanu komisijas darbu. Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji sniedza vairāk nekā sešdesmit interviju plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem, tika sagatavots vairāk nekā 80 rakstisku atbilžu uz žurnālistu un vēlēšanu informācijas pieprasījumiem.

Vēlēšanu informēšanai tika izgatavoti trīs televīzijas klipi un divi radio džingli par tādām tēmām kā paziņojumu par vēlēšanām izsūtīšana, vēlēšanu iecirkņa maiņas iespējas, balsošanas pieteikšana vēlēšanu atrašanās vietā un balsošanas kārtība vēlēšanu iecirknī. Sadarbībā ar pašvaldības uzņēmumu “Rīgas Satiksme” Centrālās vēlēšanu komisijas videoklipi tika pārraidīti arī galvaspilsētas sabiedriskajā transportā. Gatavojoties vēlēšanām, tika izgatavoti un pašvaldību vēlēšanu komisijām izplatīti vairāki informatīvie plakāti par tādiem tematiem kā pašvaldību vēlēšanu diena, vēlēšanu iecirkņu darba laiks, balsošanas kārtība vēlēšanu iecirknī un nosacījumi vēlēšanu zīmes aizpildīšanai.

2017. gada janvārī tika izveidota arī Centrālās vēlēšanu komisijas lapa sociālajā tīklā *Facebook*, kurā vēlētājiem bija iespēja sekot līdzi pašvaldību vēlēšanu sagatavošanai un uzdot jautājumus par pašvaldību vēlēšanu kārtību. Lai pievērstu vēlētāju uzmanību iecirkņa maiņas termiņam, svarīgākajiem balsošanas nosacījumiem un vēlēšanu iecirkņa darba laikam vēlēšanu dienā, Centrālā vēlēšanu komisija sociālajā tīklā *Facebook* izvietoja arī trīs reklāmas paziņojumus. Aktuālā informācija par Centrālās vēlēšanu komisijas darbu un pašvaldību vēlēšanu nosacījumiem tika publicēta arī Centrālās vēlēšanu komisijas tvitera kontā.

Visa gada garumā ar aktuālāko informāciju tika papildināta Centrālās vēlēšanu komisijas interneta mājaslapa www.cvk.lv. Tajā tika ievietoti Centrālās vēlēšanu komisijas izdotie normatīvie dokumenti – Centrālās vēlēšanu komisijas instrukcijas, lēmumi un rīkojumi, informācija par vēlētāju reģistrācijas un balsošanas kārtību un vēlēšanu iecirkņu saraksts, tai skaitā informācija par vēlēšanu iecirkņiem, kuri atbilstoši pašvaldību sniegtajām ziņām bija pieejami vēlētājiem ar kustību traucējumiem.

Pašvaldību vēlēšanās darbojās arī īpaša Centrālās vēlēšanu komisijas izveidota pašvaldību vēlēšanu mājaslapa <http://pv2017.cvk.lv>, kurā tika publicēti pašvaldību vēlēšanām reģistrētie deputātu kandidātu saraksti, priekšvēlēšanu programmas un ziņas par kandidātiem. Vēlēšanu laikā šajā lapā bija pieejamas ziņas par vēlētāju līdzdalību un vēlēšanu rezultāti par kandidātu sarakstiem un kandidātiem katrā no 119 Latvijas pašvaldībām un 955 vēlēšanu iecirkņiem.

Gatavojoties pašvaldību vēlēšanām, Centrālā vēlēšanu komisija organizēja arī vairākus mācību seminārus pašvaldību vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju amatpersonām un deputātu kandidātu sarakstu sagatavotājiem un iesniedzējiem. 28 mācību semināri vēlēšanu iecirkņu komisiju priekšsēdētājiem un sekretāriem sadarbībā ar pašvaldību vēlēšanu komisijām tika sarīkoti deviņās republikas pilsētās un 19 novadu centros. Pateicoties Latvijas Pašvaldību savienības atbalstam, šajās vēlēšanās pirmo reizi trīs Centrālās vēlēšanu komisijas semināri tika pārraidīti arī tiešsaistē internetā, un šo semināru videoieraksti vēlāk bija pieejami ikvienam interesentam.

Sadarbībā ar uzņēmumu “Intea” Centrālā vēlēšanu komisija izstrādāja tiešsaistes mācību kursu “Pašvaldību vēlēšanu kārtība”, kura mērķis bija uzskatāmi izstāstīt, kā pareizi sagatavot darbam vēlēšanu iecirkni, organizēt balsošanu vēlēšanu iecirknī un vēlētāju atrašanās vietā, skaitīt balsis.

Mācību kurss tika izmantots arī brīvprātīgo vēlēšanu novērotāju apmācībai, kuri, iepazīstoties ar kursa saturu, aizpildot testu un pieteikuma anketu, varēja reģistrēties pašvaldību vēlēšanu novērošanai kādā no 955 pašvaldību vēlēšanu iecirkņiem. Kļūt par Centrālās vēlēšanu komisijas brīvprātīgo novērotāju varēja Latvijas iedzīvotāji, sākot no 16 gadu vecuma. 2017. gada vēlēšanās šo iespēju izmantoja 178 Latvijas iedzīvotāji. Tādējādi, salīdzinot ar 2013. gada pašvaldību vēlēšanām, šoreiz sabiedrības interese par vēlēšanu novērošanu bija turpat divas reizes augstāka. Salīdzinājumam – 2013. gada pašvaldību vēlēšanās Centrālās vēlēšanu komisijas projektā “Brīvprātīgie vēlēšanu novērotāji” iesaistījās 89 iedzīvotāji.

Šajās vēlēšanās ievērojami palielinājās arī kopējais mācību portālā reģistrēto lietotāju skaits. Ja 2013. gadā Centrālās vēlēšanu komisijas mācību portālā reģistrējās 299 jauni lietotāji, tad šogad jauno lietotāju skaits sasniedza 983, no kuriem lielākā daļa – 870 jeb 89 procenti – bija vēlēšanu komisiju locekļi.

Centrālās vēlēšanu komisijas mācību portāla lietotāju skaits

	2017. gads	2013. gads
Reģistrēti jaunie lietotāji	983	299
Reģistrēti brīvprātīgie novērotāji	178	89

Lai iepazīstinātu jauniešus ar vēlēšanu iecirkņa komisijas darbu, pašvaldību vēlēšanās Centrālā vēlēšanu komisija īstenoja projektu "Prakse vēlēšanu iecirknī" 16 līdz 25 gadus veciem jauniešiem. 2017. gadā dalībai projektā pieteicās 24 jaunieši no 18 pašvaldībām.

Ar mērķi informēt vēlētājus par pašvaldību vēlēšanu kārtību un sniegt ziņas no Vēlētāju reģistra no 2017. gada 25. marta līdz 3. jūnijam darbojās Centrālās vēlēšanu komisijas uzzīņu tālrunis. Šo pakalpojumu Centrālā vēlēšanu komisija nodrošināja sadarbībā ar SIA „Lattelecom”. Tālruņa darbības laikā uz to tika saņemti 13 500 zvanu. Visbiežāk zvanītāji vēlējās noskaidrot savu vēlēšanu iecirkni, uzzināt, kā jārikojas, ja veselības stāvokļa dēļ nebūs iespējams nokļūt vēlēšanu iecirknī un kā mainīt sākotnēji reģistrēto vēlēšanu iecirkni.

Uzsākot sabiedrības informēšanu par 2018. gada 13. Saeimas vēlēšanām, gadu pirms vēlēšanām Centrālās vēlēšanu komisijas Informācijas nodaļa sagatavoja informāciju presei un izveidoja infografiku "13.Saeimas vēlēšanas".

2017. gada 6. oktobrī notika arī Centrālās vēlēšanu komisijas un Latvijas Universitātes kopīga konference "Latvijas parlamentārisms 95: izaicinājumi vēlēšanu komisijām vakar, šodien, rīt". Konferencē ar priekšlasījumiem par parlamentārismu un vēlēšanām Latvijā uzstājās Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs Arnis Cimdars, bijušais Latvijas Tautas Frontes priekšsēdētājs Dainis Īvāns, Latvijas Universitātes profesori Ivars Ījabs, Visvaldis Valtenbergs, Ilze Balcere. Konferencē ietvaros notika arī ekspertu diskusija "Vēlēšanu pieredze Latvijā, simtgadi sagaidot". Šajā diskusijā piedalījās bijušais Saeimas priekšsēdētājs Alfrēds Čepānis, bijusī Saeimas priekšsēdētāja un Rīgas Stradiņa universitātes profesore Ilga Kreituse, politiķi Ivars Ījabs un Filips Rajevskis, juriste un vēlēšanu tiesību eksperte Inese Nikulceva, Satversmes tiesas priekšsēdētājas vietniece Sanita Osipova. Diskusiju vadīja Tiesību zinātņu pētniecības institūta valdes priekšsēdētājs, LU profesors Ringolds Balodis.

5.2. Pasākumi sabiedrības viedokļa izzināšanai

2017. gada jūlijā pēc pašvaldību vēlēšanām Centrālā vēlēšanu komisija sadarbībā ar tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centru "SKDS" īstenoja Latvijas balsstiesīgo iedzīvotāju aptauju. Pētījumā tika aptaujāti Latvijas pilsoņi vecumā no 18 gadiem, kuriem tika vaicāts par iemesliem, kādēļ viņi piedalījās vai nepiedalījās vēlēšanās, vai vēlēšanu laikā ir nācies saskarties ar balsu pirkšanas mēģinājumiem, vai respondenti ir apmeklējuši Centrālās vēlēšanu komisijas interneta vietni, lai iegūtu informāciju par pašvaldību vēlēšanām un kāds ir vēlētāju viedoklis par vēlēšanu rezultātu apkopošanu iecirkņos un paziņojumu par vēlēšanu iecirkni nepieciešamību.

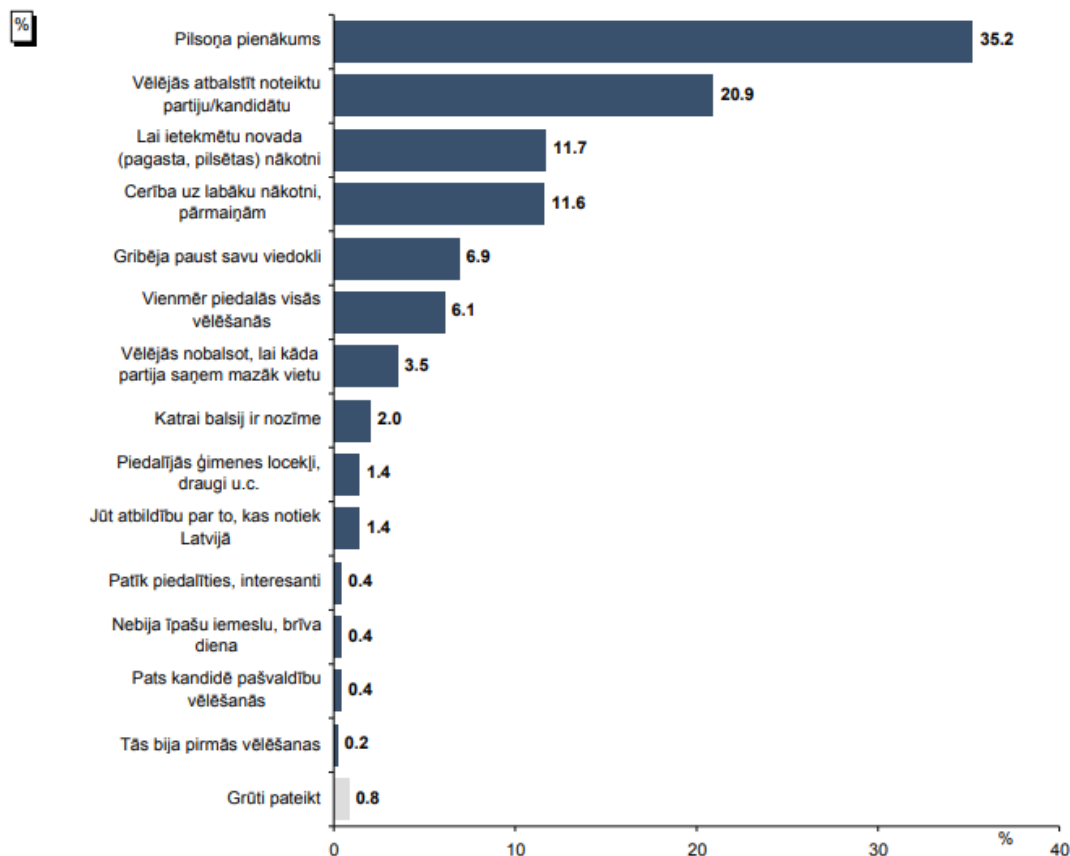
Aplūkojot pētījuma rezultātus, secināms, ka biežāk nekā caurmērā 2017. gada pašvaldību vēlēšanās piedalījušies vēlētāji, kuriem ir 45 un vairāk gadu, vēlētāji ar augstāko izglītību, publiskajā sektorā nodarbinātie, vēlētāji ar vidējiem, vidēji augstiem un augstiem ienākumiem, Rīgā dzīvojošie, kā arī vēlētāji, kuru galvenā sarunvaloda ģimenē ir krievu valoda.

Savukārt to, ka 2017. gada pašvaldību vēlēšanās nav piedalījušies, biežāk nekā caurmērā atzina vīrieši, respondenti vecumā no 18 līdz 44 gadiem, aptaujātie ar pamatzglītību, nestrādājošie, vēlētāji ar zemiem ienākumiem, Vidzemes, Kurzemes un Zemgales iedzīvotāji, kā arī respondenti, kuri dzīvo laukos.

No respondentiem, kuri atzina, ka piedalījās 2017. gada pašvaldību vēlēšanās, katrs trešais to darīja pilsoņa pienākuma dēļ (35 procenti). Tāpat salīdzinoši bieži kā iemesls dalībai vēlēšanās minēta arī vēlme atbalstīt noteiktu partiju vai kandidātu (21 procents), vēlme ietekmēt pašvaldības nākotni (12 procenti) un cerība uz labāku nākotni, pārmaiņām (12 procenti). Vēl citi iemesli dalībai pašvaldību vēlēšanās bija – vēlme paust savu viedokli (7 procenti), tradīcija vienmēr piedalīties vēlēšanās (6 procenti), lai cita partija saņem mazāk vietas (4 procenti), katrai balsij ir nozīme (2 procenti) u.c.

Līdzdalības iemesli

"Lūdzu, raksturojiet galvenos iemeslus, kāpēc Jūs PIEDALĪJĀTIES šajās 3.jūnija pašvaldību vēlēšanās!"

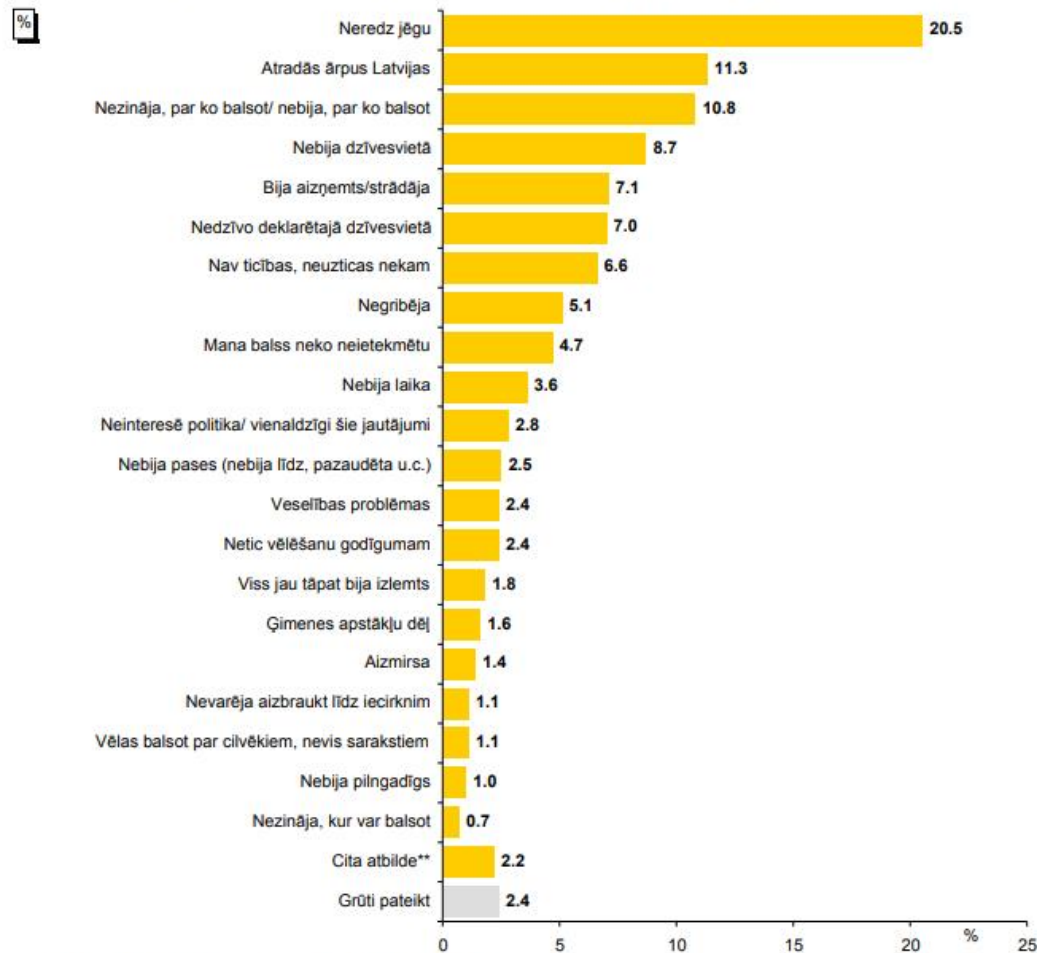
Bāze: LR pilsoņi, kuri piedalījās pašvaldību vēlēšanās, n=579

*Tā kā respondenti varēja nosaukt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

Savukārt aptaujātie pilsoņi, kuri nepiedalījās pašvaldību vēlēšanās, kā nepiedalīšanās iemeslu visbiežāk norādīja, ka „neredz tam jēgu” (21 procents). 11 procenti aptaujāto atzina, ka vēlēšanās nepiedalījās, jo vēlēšanu laikā atradās ārpus Latvijas, un tikpat daudz aptaujāto vēlēšanās nepiedalījās, jo nezināja, par ko balsot vai viņiem nebija par ko balsot. Vēl 9 procenti vēlēšanās nepiedalījās, jo nebija dzīvesvietā. Savukārt citi iemesli, kāpēc vēlētāji izvēlējās nebalsot bija aizņemtība darbā (7 procenti), apstākļi, ka nedzīvo deklarētajā dzīvesvietā (7 procenti), neuzticas nevienam (7 procenti), negribēja (5 procenti), “mana balss tāpat neko neietekmētu” (5 procenti) u.c.

Nepiedalīšanās iemesli

"Lūdzu, raksturojiet galvenos iemeslus, kāpēc Jūs NEPIEDALĪJĀTIES šajās 3.jūnija pašvaldību vēlēšanās!"

Bāze: LR pilsoņi, kuri nepiedalījās pašvaldību vēlēšanās, n=279

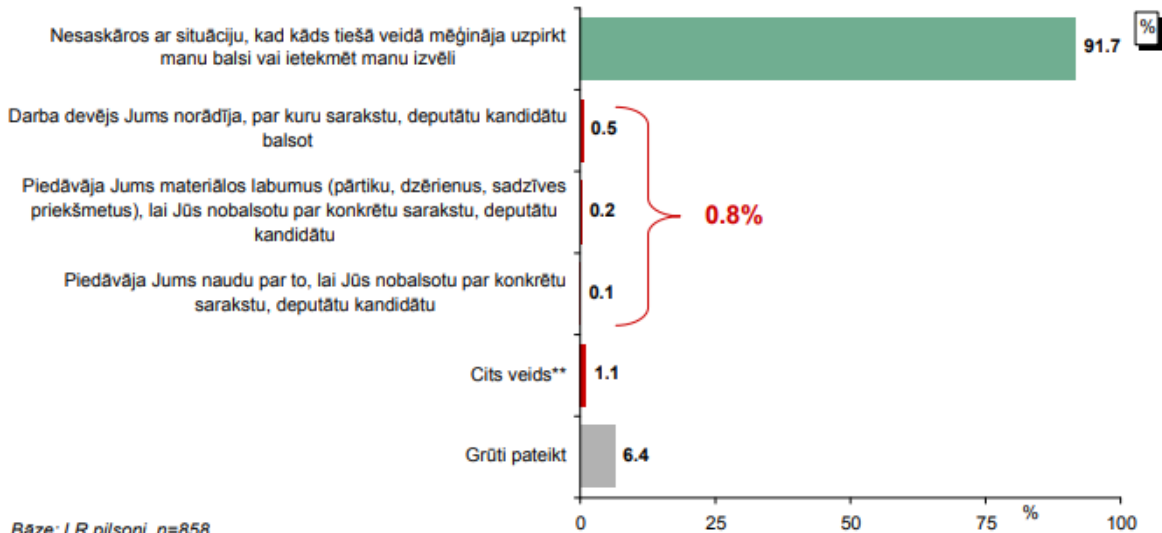
*Tā kā respondenti varēja nosaukt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

Aptaujā vēlētājiem tika uzdots arī jautājums, vai šajās pašvaldību vēlēšanās kāds tiešā veidā mēģināja ietekmēt viņu izvēli. Absolūtais vairākums (92 procenti) aptaujāto atzina, ka nav saskārušies ar tādu situāciju. Turklāt, salīdzinot ar līdzīgu aptauju, kas tika veikta pēc 2013. gada pašvaldību vēlēšanām, respondentu skaits, kuri atzina, ka nav saskārušies ar balsu pirkšanas mēģinājumu, bija pieaudzis par 5 procentpunktiem.

To, ka kāds mēģināja ietekmēt vai uzpirkt viņu balsi (tika piedāvāta nauda vai materiālie labumi par to, lai viņi nobalsotu par konkrētu sarakstu, deputātu kandidātu, vai darba devējs norādīja, par ko balsot), atzina nepilns procents aptaujāto.

Saskarsme ar mēģinājumiem ietekmēt elektorālo izvēli

"Vai šajās pašvaldību vēlēšanās kāds tiešā veidā mēģināja ietekmēt Jūsu izvēli?"

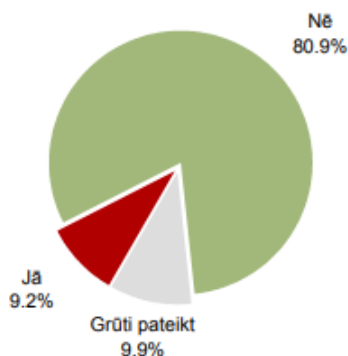
*Tā kā respondenti varēja nosaukt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā "Cits veids" minēts: "tuvinieku ieteikumi" (minēts 3 reizes); "ieteica, bet izlēmu pati" (minēts 1 reizi); "krievu partijas nerealie piedāvājumi visur izteikti" (minēts 1 reizi); "pa televīziju reklāmās" (minēts 1 reizi); "reklāma uzspiedoša" (minēts 1 reizi); "sabiedriskie masu mediji - negatīvi" (minēts 1 reizi); "tikai darbā prasīja, par ko es gribu balsot" (minēts 1 reizi).

81 procenti aptaujāto arī atzina, ka nav dzirdējuši, ka pašvaldībā būtu notikusi balsu pirkšana. Šādu informāciju bija dzirdējis 9 procenti aptaujāto, bet 10% bija grūti atbildēt uz šo jautājumu.

Informētība par balsu pirkšanas gadījumiem

"Vai, runājot par 2017.gadā notikušajām pašvaldību vēlēšanām, esat dzirdējis/usi, ka Jūsu pašvaldībā ir notikuši balsu pirkšanas gadījumi?"

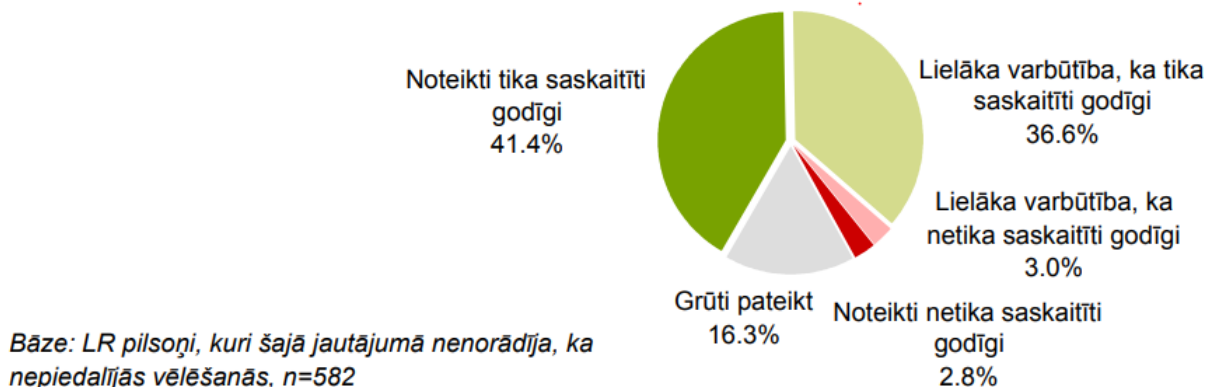

Bāze: LR pilsoņi, n=858

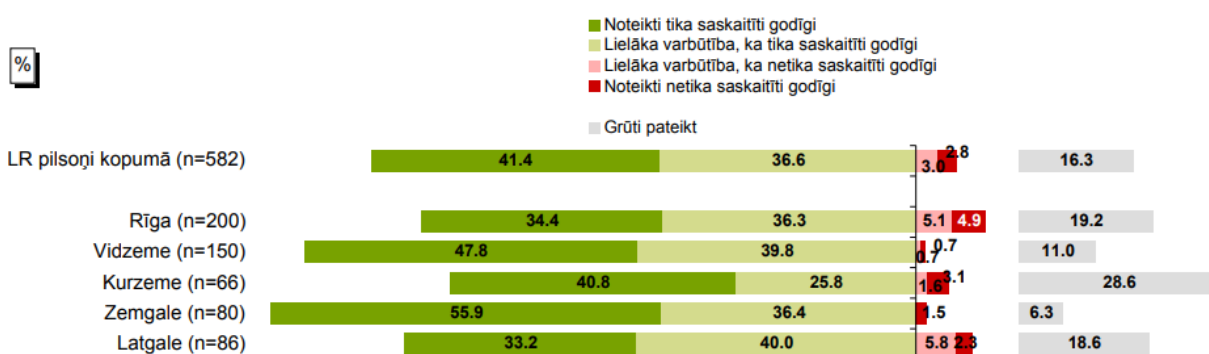
Respondentiem arī tika uzdots jautājums, vai viņi uzskata, ka vēlēšanu rezultāti iecirknī, kurā balsoja pašvaldību vēlēšanās, tika saskaitīti godīgi. Kopumā no respondentiem, kuri piedalījās vēlēšanās, lielākā daļa jeb 78 procenti uzskatīja, ka rezultāti tika saskaitīti godīgi, t.sk. 41 procenti norādīja, ka vēlēšanu rezultāti "noteikti tika saskaitīti godīgi", bet 37 procenti atzina, ka "lielāka ir varbūtība, ka tika saskaitīti godīgi". Savukārt uzskats, ka vēlēšanu rezultāti noteikti netika saskaitīti godīgi vai lielāka varbūtība, ka netika saskaitīti godīgi, bija 6

procentiem respondentu, kuri piedalījās vēlēšanās. Visvairāk šādu skeptiski noskaņotu vēlētāju bija Rīgā un Latgalē.

Respondenti, kuri piedalījās vēlēšanās

Atbildes atkarībā no vēlēšanu apgabala

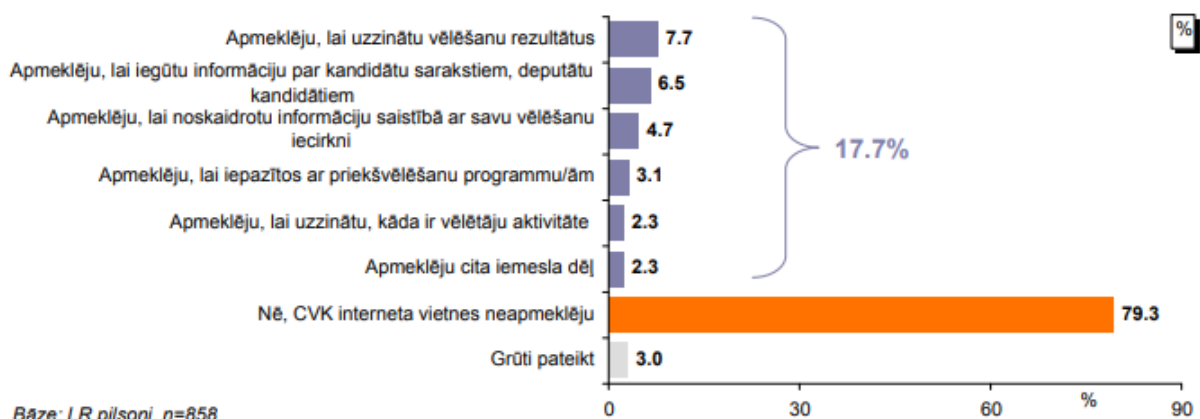
Bāzes: LR pilsoņi, kuri šajā jautājumā nenorādīja, ka nepiedalījās vēlēšanās

Aptaujas dalībniekiem tika lūgts arī atbildēt, vai saistībā ar pašvaldību vēlēšanām viņi ir apmeklējuši Centrālās vēlēšanu komisijas interneta vietnes, lai noskaidrotu sevi nepieciešamo informāciju.

Aptaujas rezultāti liecina, ka Centrālās vēlēšanu komisijas interneta vietnes informācijas iegūšanai pa pašvaldību vēlēšanām apmeklēja 1/5 daļa jeb 18 procenti aptaujāto. Visbiežāk Centrālās vēlēšanu komisijas mājaslapas vēlētaji apmeklēja, lai uzzinātu vēlēšanu rezultātus (8 procenti), iegūtu informāciju par kandidātu sarakstiem, kandidātiem (7 procenti), noskaidrotu vēlēšanu iecirkni (5 procenti), iepazītos ar priekšvēlēšanu programmām (3 procenti), uzzinātu, kāda ir vēlēšanu aktivitāte (2 procenti).

Tāpat aptaujas rezultāti liecina, ka Centrālās vēlēšanu komisijas mājaslapā esošā informācija biežāk nekā caurmērā bijusi nepieciešama respondentiem vecumā no 18 līdz 34 gadiem, aptaujātajiem ar augstāko izglītību, augstiem ienākumiem, publiskajā sektorā nodarbinātiem, Zemgales un Latgales iedzīvotājiem, kā arī respondentiem, kuri piedalījās vēlēšanās.

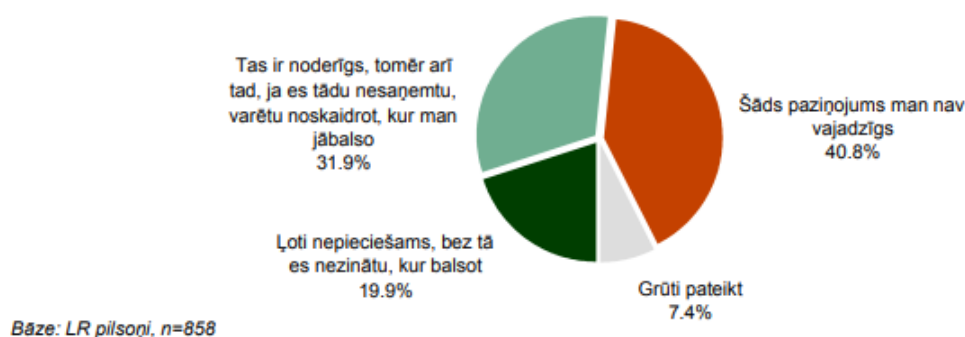
"Vai saistībā ar pašvaldību vēlēšanām, kas notika 2017. gada 3. jūnijā, Jūs apmeklējāt Centrālās vēlēšanu komisijas interneta vietnes (www.cvk.lv vai pv2017.cvk.lv), lai noskaidrotu sev nepieciešamo informāciju? Ja jā, lūdzu, raksturojiet iemeslus!"

*Tā kā respondenti varēja nosaukt vairāk nekā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

Aptaujas ietvaros vēletājiem arī tika uzdots jautājums, cik nepieciešams viņiem ir pa pastu atsūtītais paziņojums par to, kurā iecirknī jābalso? Iegūtās atbildes liecina, ka lielākajai daļai vēletāju šis paziņojums ir bijis noderīgs (52 procenti). Tajā pašā laikā 32 procenti aptaujāto atzina, lai gan paziņojums bija noderīgs, viņi arī tāpat varētu noskaidrot, kurā iecirknī jābalso, bet 20 procentu aptaujāto šis paziņojums bija ļoti nepieciešams un bez tā viņi nezinātu, kur balsot. Savukārt 41 procentu respondentu norādīja, ka viņiem šāds paziņojums nav vajadzīgs.

"Cik nepieciešams Jums ir pa pastu atsūtītais paziņojums par to, kurā iecirknī Jums ir jābalso pašvaldību vēlēšanās?"

Ar Centrālās vēlēšanu komisijas 2017. gada vēletāju aptaujas rezultātiem plašāk iespējams iepazīties Centrālās vēlēšanu komisijas interneta vietnē www.cvk.lv sadaļā "Pētījumi".

6. PLĀNI NĀKAMAJAM GADAM

6.1. 2018. gada prioritātes

Nozīmīgākā Centrālās vēlēšanu komisijas prioritāte 2018. gadā ir 13. Saeimas vēlēšanu sagatavošana un nodrošināšana. Kārtējās Saeimas vēlēšanas notiks 2018. gada 6. oktobrī, un šo vēlēšanu norises nosacījumi ir noteikti Latvijas Republikas Satversmē, Saeimas vēlēšanu likumā un Republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju likumā.

Lai sagatavotu 13. Saeimas vēlēšanas, viens no svarīgākajiem uzdevumiem ir 13. Saeimas vēlēšanu e-pakalpojuma vēlēšanu iecirkņiem izstrāde un ieviešana. 13. Saeimas vēlēšanās šis e-pakalpojums ietver deputātu kandidātu sarakstu elektronisku sagatavošanu, iesniegšanu un publicēšanu, elektroniska vēlēšanu gaitas žurnāla vēlēšanu iecirkņiem un vēlēšanu komisijām izstrādi un nodrošināšanu, vēlēšanu rezultātu apkopošanu un publicēšanu.

Deputātu kandidātu sarakstu iesniegšana 13. Saeimas vēlēšanām notiks no 2018. gada 18. jūlija līdz 7. augustam, un kandidātu sarakstu pieņemšana, reģistrēšana, kā arī deputātu kandidātu atbilstības Saeimas vēlēšanu likuma nosacījumiem pārbaudes būs vēl vien Centrālās vēlēšanu komisijas 2018. gada prioritāte. un reģistrēšana Saeimas vēlēšanās ir Centrālās vēlēšanu komisijas kompetencē.

Sagatavojot 2018. gada Saeimas vēlēšanas, Centrālās vēlēšanu komisijas kompetencē ietilpst arī Saeimas vēlēšanu norisi un balsu skaitīšanu reglamentējošo instrukciju pašvaldību vēlēšanu komisijām un vēlēšanu iecirkņu komisijām izstrāde un pieņemšana.

Tiesības piedalīties Saeimas vēlēšanās ir arī vēlētājiem, kuri vēlēšanu laikā uzturas ārvalstīs. Līdz ar to viena no Centrālās vēlēšanu komisijas prioritātēm 2018. gadā būs arī sadarbībā ar Ārlietu ministriju vēlēšanu iecirkņu ārvalstīs izveidē un koordinēšanā, kā arī vēlētāju ārvalstīs informēšanā par Saeimas vēlēšanu kārtību.

Būtisks Centrālās vēlēšanu komisijas darbības virziens, lai nodrošinātu vienveidīgu un pareizu Saeimas vēlēšanu likuma piemērošanu, būs arī vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju Latvijā un ārvalstīs apmācība.

Viens no Centrālās vēlēšanu komisijas darbības virzieniem 2018. gadā būs arī vēlētāju informēšana par balsošanas kārtību 13. Saeimas vēlēšanās. Ņemot vērā to, ka aptuveni 4 procentiem balsstiesīgo pilsoņu, ir tikai personas apliecība un dalībai vēlēšanās būs nepieciešams saņemt vēlētāja apliecību, vēlētāju informēšanas kampaņā īpašu uzmanību plānots pievērst šim jautājumam. Tāpat sadarbībā ar Eiropas Latviešu apvienību un Ārlietu ministriju plānots sagatavot un izplatīt informāciju par 13. Saeimas vēlēšanām un balsošanas iespējām arī vēlētājiem ārvalstīs.

Vēl viena mērķa grupa, kuras tiesību nodrošināšanai 2018. gada Saeimas vēlēšanās Centrālā vēlēšanu komisija paredzējusi pievērst papildu uzmanību, ir vēlētāji ar garīgās veselības

traucējiem un vēlētāji ar redzes un dzirdes traucējumiem. 2018. gadā ir plānotas tikšanās ar mērķa grupu pārstāvjiem, lai apzinātu iespējas, kā sekmēt ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām iekļautās rekomendācijas izpildi, kas uzliek par pienākumu valstij personām ar invaliditāti garantēt tiesības vēlēt neatkarīgi, nodrošinot, ka vēlēšanu procedūras, telpas un materiāli ir atbilstoši, pieejami un viegli izmantojami.

Tāpat 2018. gadā tiks uzsākts darbs pie 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanu sagatavošanas. Viena no prioritātēm, kas jāpaveic 2018. gadā, ir izskatīšanai parlamentā iesniedzamo grozījumu sagatavošana Eiropas Parlamenta vēlēšanu likumā, Vēlētāju reģistra likumā un Republikas pilsētu un novada vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju likumā, kas ļautu 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanās īstenot vēlētāju reģistrēšanu tiešsaistē vēlēšanu iecirkņos iepriekšējās balsošanas dienās un paredzēt vēlēšanu iecirkņu izveidošanu ārvalstīs.

Vienlaikus 2018. gadā plānots izstrādāt 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanu sagatavošanas kalendāro plānu, sagatavot un iesniegt apstiprināšanai Finanšu ministrijā vēlēšanu nodrošināšanai nepieciešamo finanšu pieprasījumu, organizēt Eiropas Parlamenta vēlēšanu e-pakalpojuma iepirkumu.

2018. gadā Centrālā vēlēšanu komisija turpinās nodrošināt iespēju parakstīties par vēlētāju iniciatīvām un veiks parakstītāju uzskaiti Parakstu vākšanas sistēmā.

2018. gadā Centrālās vēlēšanu komisijas prioritāte būs arī starptautiskā sadarbība. Šis Centrālās vēlēšanu komisijas darbības virziens ietvers dalību Eiropas valstu vēlēšanu administratoru asociācijas (ACEEEO) un Pasaules vēlēšanu organizatoru asociācijas (A-WEB) rīkotajos pasākumos, pieredzes apmaiņu ar ārvalstu nacionālajām vēlēšanu iestādēm un starptautiskām vēlēšanu organizācijām, dalību starptautiskās konferencēs un semināros, Eiropas Komisijas organizētajās vēlēšanu ekspertu grupās, vēlēšanu novērošanu un attīstības palīdzības sniegšanu brīvu un godīgu vēlēšanu rīkošanā jaunattīstības un pārejas valstīm, īpašu uzmanību pievēršot tādām valstīm kā Azerbaidžāna, Gruzija un Moldova, kur 2018. gadā ir paredzētas prezidenta vai parlamenta vēlēšanas.

6.2. Starptautiskie projekti 2018. gadā

Februāris

- Dalība ikgadējā starptautiskajā vēlēšanu administratoru sanāksmē "Tehnoloģijas un inovācijas pilsoņu iesaistīšanā" Šekvetili, Gruzijā.

Marts

- Dalība ACEEEO Izpildpadomes sēdē Viļņā, Lietuvā.
- Mācību seminārs par balsošanu ārzemēs 13. Saeimas vēlēšanās un dalība Eiropas Latviešu apvienības biedru kopsapulcē Vīnē, Austrijā.

Aprīlis

- Prezidenta vēlēšanu novērošana Azerbaidžānā.

- Dalība Eiropas Padomes 15. Eiropas vēlēšanu administratoru konferencē "Drošība vēlēšanās" Oslo, Norvēģijā.
- Dalība Eiropas Komisijas organizētajā sanāksmē par demokrātiskās līdzdalības un vēlēšanu jautājumiem Briselē, Beļģijā.

Maijs

- Mācību seminārs 13. Saeimas vēlēšanu iecirkņu komisijām ASV un dalība Amerikas Latviešu apvienības 67. kongresā Vašingtonā, ASV.
- Dalība Rumānijas Pastāvīgās vēlēšanu pārvaldes organizētajās vēlēšanu ekspertu 2. debatēs "Vienlīdzīgas vēlēšanas un Starptautiskajā konferencē "Brīvas vēlēšanas, parlamentu un valsts veidošana" Sinajā, Rumānijā.
- Dalība Starptautiskā vēlēšanu pētījumu centra rīkotajā apaļā galda diskusijā par vēlēšanu statistiku un tās izmantošanu praksē Briselē, Beļģijā.
- Dalība Starptautiskā Parlamentāro studiju centra organizētajā 16. Starptautiskajā vēlēšanu lietu simpozijā Trojā, Portugālē.

Jūnijs

- Dalība Ontario 42. vispārējo vēlēšanu novērošanas programmā Toronto, Kanāda.
- Dalība Eiropas pilsoņu iniciatīvu ekspertu darba grupas sanāksmē Briselē, Beļģijā.

Jūlijs

- Dalība Gruzijas Centrālās vēlēšanu komisijas rīkotajā starptautiskajā konferencē "Dzimumu līdztiesība vēlēšanās: ko vairāk var darīt vēlēšanu organizatori" Tbilisi, Gruzijā.

Augusts

- Mācību seminārs 13. Saeimas vēlēšanu iecirkņu komisijām Apvienotajā Karalistē Londonā, Apvienotajā Karalistē.

Septembris

- Dalība ACEEEO 27. Ģenerālās asamblejas sēdē un starptautiskajā konferencē "Vēlētāju privātuma, drošības un godīguma garantijas" Viļņā, Lietuvā.

Oktobris

- Vēlēšanu novērošanas un pieredzes apmaiņas programma 13.Saeimas vēlēšanās ārvalstu vēlēšanu organizatoriem.
- Prezidenta vēlēšanu novērošana Gruzijā.

Decembris

- Parlamenta vēlēšanu novērošana Moldovā.